

Špeciálna základná škola s vyučovacím jazykom maďarským

Magyar Tannyelvű Speciális Alapiskola

Hvezdoslavova 24

979 01 Rimavská Sobota

**Obsah vzdelávania
pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi
vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím
s vyučovacím jazykom maďarským**

6. ročník

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Slovenský jazyk a slovenská literatúra

Hodinová dotácia učebného predmetu

Slovenský jazyk a slovenská literatúra	6. ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	2

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Výchova a vzdelávanie žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) je zameraná na ich komplexné rozvíjanie, rovnako ako výchova a vzdelávanie všetkých žiakov, bez ohľadu na ich počiatkový potenciál počas ich povinnej školskej dochádzky na základnom stupni vzdelávania. S ohľadom na špecifiká pervazívnych vývinových porúch je však potrebné prispôbiť obsah výchovy a vzdelávania v každom vyučovacom predmete hlavnému cieľu – prostredníctvom primerane prispôbeného prostredia a pedagogického prístupu formovať žiaka tak, aby sa jeho život, napriek pretrvávajúcemu stavu jeho zdravotného postihnutia, podarilo čo v najvyššej miere priblížiť životu, ktorý jemu a jeho okoliu nebude spôsobovať závažnejšie problémy v spoložití. Tomuto účelu slúži aj vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra pre žiakov s AU alebo PVP s MP v škole s vyučovacím jazykom maďarským. Pri predpoklade, že materinským jazykom týchto žiakov je jazyk maďarský, je zrejmé, že cieľom vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra ako cudzieho jazyka, bude najmä vytváranie určitej slovnej zásoby týkajúcej sa bežného života. V závislosti od schopností jednotlivých žiakov úlohou učiteľa je naučiť ich porozumieť najbežnejším slovenským slovám a jednoduchým vetám, ustáleným výrazom, v zvukovej, prípadne v písanej forme a pre tých, ktorí budú schopní osvojiť si základy slovenského jazyka s dostatočnou slovnou zásobou, tiež základnej konverzácii.

Pre žiakov s AU alebo PVP s MP s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP s VJM“) je vyučovanie slovenského jazyka a literatúry zaradené do vzdelávania od tretieho ročníka. V treťom ročníku, t. j. v prvom roku vyučovania slovenského jazyka sa diagnostikujú predpoklady pre prijímanie a schopnosť osvojovania si cudzojazyčnej alternatívy pre slová, ktoré žiak pozná v materinskom jazyku.

Organizácia vyučovania predmetu slovenský jazyk a literatúra nie je členená na vopred určené zložky (gramatika, slohová výchova a pod.) ako organizácia vyučovania predmetu maďarského jazyka. Pri blokovom vyučovaní, ale aj pri organizácii vyučovania prostredníctvom bežného typu vyučovacích hodín, sa však odporúča každú vyučovaciu jednotku členiť na viac častí a to podľa pedagógovho uváženia. Na základe vývinového potenciálu žiaka možno časť vyučovacej jednotky venovať rozvíjaniu porozumenia slov slovenského jazyka zvukovou formou, prepájať ju s učením vnímania obrazu preberaného pojmu v písanej podobe, nácviku ich písania a pod.

Pre vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúry je potrebné využívať slovný a obrazový materiál, na začiatku obrázok vždy spolu so slovom, neskôr oddelene – ku kartičkám s obrázkami bez slov, sa slová budú priradovať. Vychádza sa pritom zo skutočnosti, že žiak s AU alebo PVP, bez ohľadu na to, či má alebo nemá mentálne postihnutie, môže byť v niektorých prípadoch vnímavejší voči symbolom – písmenám, resp. celým slovám, než voči zvukovej podobe reči, od ktorej je závislý pri udržaní si v pamäti iba sluchový vnem. Pre týchto žiakov je vhodné využívať niektoré časti učebnice pre žiakov s autizmom od autorky A. Šedibovej s názvom *Moje učenie*, vydanéj pre žiakov s AU alebo PVP v slovenskom jazyku.

Dôležité je mať na zreteli, že u žiaka s pervazívnou vývinovou poruchou úspech vo vyučovaní určitého vyučovacieho predmetu, a teda ani v predmete slovenský jazyk, nezávisí výlučne od jeho rozumového potenciálu. Ochota žiaka spolupracovať však často závisí od pedagogického majstrovstva vyučujúceho.

Žiak môže mať svoj individuálny plán vzdelávania v tomto vyučovacom predmete vypracovaný tak, že sa mu z troch úrovní obsahu predmetu, vyberie tá úroveň, pre zvládnutie ktorej má dostatočné predpoklady, na základe doterajších výchovno-vzdelávacích výsledkov.

Okrem medzipredmetových vzťahov, v rámci ktorých je vhodné niektoré osvojované pojmy v slovenskom jazyku upevňovať v iných vyučovacích predmetoch, je vhodné do prebiehajúceho procesu budovania a upevňovania slovnej zásoby v slovenskom jazyku zapojiť tiež jeho rodinu.

Obsah vzdelávania je zostavený podľa jednotlivých ročníkov. V každom ročníku sú určené tri úrovne, podľa ktorých sa pri vyučovaní slovenského jazyka postupuje a to:

1. úroveň – najnižšia, kladie na žiaka minimálne nároky,
2. úroveň – stredná, kladie na žiaka nároky na strednej úrovni,
3. úroveň – kladie na žiaka nároky na najvyššej úrovni.

Systém pri vyučovaní podľa úrovní stanovených obsahom vzdelávania pre žiakov s AU alebo PVP s MP. Žiak môže v každom vyučovacom predmete postupovať na rôznej úrovni, na základe jeho schopností alebo prirodzenému inklinovaniu k problematike, ku ktorej sa vzťahuje vyučovací predmet. Je možné, že žiak, ktorý v iných vyučovacích predmetoch postupuje na 3. úrovni, v predmete slovenský jazyk môže postupovať iba na 1. úrovni a naopak. Tiež je možné, že v určitom období v priebehu jedného ročníka bude potrebné prejsť na inú úroveň učebných osnov, než ktorá bola pôvodne určená.

Pri vyučovaní predmetu slovenský jazyk sa využívajú tie vyučovacie metódy a formy, ktoré sú účinné u príslušného žiaka v iných vyučovacích predmetoch, v predchádzajúcich ročníkoch. Niektoré formy práce sú naznačené priamo v texte obsahu predmetu, ktoré však nie je nutné striktne dodržiavať, ak pedagóg pozná vlastné, už osvedčené a využiteľné formy a metódy práce s konkrétnym žiakom, ktoré sú uplatniteľné aj v tomto vyučovacom predmete.

Odporúča sa žiakovi viesť osobný slovník slovenských slov, najmä na najnižšej a strednej úrovni počas celej žiakovej dochádzky do školy. Na najvyššej úrovni aspoň v treťom a štvrtom ročníku, ak si žiak slovnú zásobu slovenských slov začína vytvárať iba na hodine slovenského jazyka. Ak žiak slovenský jazyk už používa v mimoškolskom prostredí, osobný

slovník nie je nutnosťou. V osobnom slovníku žiaka je vhodné mať od začiatku vyčlenené - oddelené časti pre podstatné mená každej témy. Ku každej téme sa budú postupne vpisovať ďalšie preberané podstatné mená a to v priebehu všetkých ročníkov. Samostatnú časť v osobnom slovníku žiaka budú tvoriť slovesá, ďalšiu príslovky, prídavné mená a samostatnú časť vytvoríme aj zámenám. Vhodné je samostatne vpisovať nacvičované frázy a otázky, resp. odpovede, ktoré žiaka učíme ako ustálené výrazy, ako napr.: „Ďakujem. Prosím si. Nech sa páči. Neprosím si. Dobrý deň! Dovidenia! Dobrú chuť! Kde ideš?“ a pod.

Časové vymedzenie pre nadobúdanie jednotlivých vedomostí, zručností a návykov sa prispôsobuje individuálnym potrebám žiaka. Dôležité je postupovať tak, aby žiak nebol nárokmi na jeho výkon preťažovaný, nakoľko požiadavky stanovené týmto obsahom predmetu sú len orientačné. Je daná možnosť posúvať alebo presúvať jednotlivé témy v časovom slede podľa zváženia pedagóga. Treba dbať na to, aby sa neprekračovala únosná miera upútavania žiakovej pozornosti príliš dlhým zotrúvaním na jednej téme, ak nie je schopný naučiť sa slovo v nami určenom čase podľa rozčlenenia obsahu predmetu do individuálneho plánu žiaka. Ak prejdeme na ďalšie slovo, resp. slová, k neupevnenému slovu sa vraciame na ďalších hodinách. Nie je však v záujme striktného dodržania stanoveného časového postupu vhodné prejsť na ďalšiu tému, ak žiak pri rozvíjaní slovnej zásoby potrebuje dlhší čas na jej upevňovanie, než sme si stanovili.

Dôležité upozornenie

Ak žiak prichádza z prostredia, v ktorom sa so slovenskými slovami alebo s vyjadrovaním sa v slovenskom jazyku už stretáva, je potrebné v spolupráci s rodičom zistiť jeho vlastnú úroveň porozumenia alebo používania slovenského jazyka. Zistená skutočnosť sa zohľadní pri určení úrovne učebných osnov pre takéhoto žiaka. Je možné tiež priamo prejsť na niektorú z úrovní vyššieho ročníka, než toho, ktorý žiak práve navštevuje, alebo obsah vzdelávania v tomto vyučovacom predmete možno prispôbiť konkrétnemu žiakovi tak, že jednotlivé témy sa obohacujú individuálne zostaveným rozširovaním slovnej zásoby, zlepšovaním výslovnosti, konverzačnými cvičeniami, učením sa riekaniek, piesní, hraním sa hier s využitím slovenského jazyka a pod.

Pri vyučovaní slovenského jazyka sa plnia ciele, po dosiahnutí ktorých bude žiak s AU alebo PVP s MP schopný vnímať slovenský jazyk ako komunikačný prostriedok. Ak sa ocitne vo výlučne slovenskom prostredí, je dôležité, aby bol schopný reagovať na nadväzovaný kontakt a vyjadriť svoje potreby. Okrem toho je pre žiaka prínosom, ak dokáže priradiť význam slovám, ktoré okolo seba vidí napísané, ktoré začuje v bežnom živote, resp. slová, ktoré sa vyskytujú v rozprávkach, filmoch, s ktorými sa stretne v slovenskom jazyku.

Hlavnými cieľmi, ktoré sa snažíme dosiahnuť pri vyučovaní v predmete slovenský jazyk, sú najmä:

- schopnosť vnímať a používať iný, než materinský jazyk,
- rozumieť najbežnejším pojmom, výrazom a výzvam v slovenskom jazyku,
- vyjadrovať svoje potreby a požiadavky v slovenskom jazyku,
- čítať s porozumením od jednotlivých slov až po súvislé vety a text v slovenskom jazyku,
- napísať slovo v zmysle pomenovania svojej potreby, požiadavky alebo požiadavku vo forme vety v slovenskom jazyku,
- osvojiť si konverzáciu v slovenskom jazyku.

Rôzna úroveň dosiahnutej schopnosti žiaka naučiť sa používať slovenský jazyk závisí od postavenia cieľov pre konkrétneho žiaka na základe jeho dispozícií a od ich naplnenia prostredníctvom správne volených vyučovacích foriem, metód a prostriedkov. Postupuje sa od schopnosti nadviazať sociálny kontakt v slovenskom jazyku, cez porozumenie jednoduchých konkrétnych pojmov, cez základné, pre napĺňanie potrieb žiaka najdôležitejšie pojmy, až po vytváranie schopnosti vzájomnej slovnej reciprocity, konverzácie.

Počet slov uvedených na jednotlivých úrovniach v obsahu predmetu nie je konečný, môže sa rozširovať podľa predpokladov žiakov.

K dosiahnutiu najvyššieho cieľa z hľadiska ich kvalitatívneho posúdenia, t. j. ku konverzácii v slovenskom jazyku, môže dospieť žiak v ktoromkoľvek období jeho vyučovania a to v závislosti od svojej vstupnej alebo postupne dosiahnutej dispozície.

Obsah slovenského jazyka pre žiakov s AU alebo PVP s MP vychádza z hlavných cieľov. Postupuje sa od najjednoduchšieho k zložitejšiemu, od konkrétneho k abstraktnému. Vzhľadom na vysokú flexibilitu jednotlivých druhov slovenských slov žiakov neučíme gramatické pravidlá. Uplatňujeme ich len prirodzenou cestou, tak, ako keď sa malé dieťa učí používať materinský jazyk. S jednotlivými slovnými druhmi sa žiak oboznámi alebo si ich osvojí postupne, v ich priamom používaní. K nasledovným druhom uvádzame niekoľko poznámok vo forme nasledovných odporúčaní k prístupu pri ich vyučovaní.

Podstatné mená

Vyučujeme ich podľa tematických celkov určených v 3. ročníku (prvý rok vyučovania predmetu slovenský jazyk) tak, že každý rok základnú slovnú zásobu dopĺňame podľa

učebných osnov pre jednotlivé ročníky. Neučíme žiakov skloňovanie podstatných mien podľa vzorov. Pri tvorení viet možno flexibilitu podstatných mien používať prirodzene a to aj v spojení s predložkami, napr.: Čo je to? Stôl. / Kde je kniha? Na stole. / Vezmi knihu zo stola. Vezmi knihu z poličky. Žiakov na najvyššej úrovni možno viesť k rozlišovaniu rodu podstatných mien v súvislosti s používaním slovies a prídavných mien a k rozlišovaniu čísla podstatných mien *na základe ich individuálnej dispozície*.

Slovesá

Slovesá sú zaradené ako slovný druh, ktorý podľa učebných osnov začíname vyučovať ako druhý. Ich význam spočíva v tom, že s ich pomocou je možné vyjadriť myšlienku, utvoriť vetu. Vzhľadom na to, že vetou je aj sloveso uvedené v prísudku so zamlčaným podmetom, rozširovanie slovnej zásoby o slovesá je pre budovanú komunikáciu žiaka veľmi dôležité. Osobu, číslo, čas slovies neučíme žiakov izolovane, vyjadrujeme sa však vždy gramaticky správne: Evka príde. Evka prišla. Evka bude piť vodu. Evka pije vodu. Budeš písať. Píšeš. Napísal si. ...

Prídavné mená

Prídavné mená rozširujú slovnú zásobu najmä o dôležité vlastnosti a prívlastky predmetov, osôb, javov. Prídavné mená rovnako ako ostatné ohybné slovné druhy používame v ich správnom gramatickom tvare a učíme ich vždy v spojení s podstatným menom.

Príslovky

Príslovky sú neohybným slovným druhom, ich vyučovanie spočíva na ich mechanickom nácviku, tvoria ich vo väčšine abstraktné pojmy, sú však pre praktické dorozumenie dôležité, venujeme im preto náležitú pozornosť („Dobre. Zle. Vysoko. Ďaleko....“).

Číslovky

S číslovkami sa v praktickom živote stretávame veľmi často, je vhodné, keď žiak ovláda číslovky aj v slovenskom jazyku – pri nácviku číselného radu využívame tréningové mechanické pamäte, snažíme sa však žiakov naučiť aj využitie poznania ich významu a to najmä v spojení s podstatnými menami.

Predložky, spojky, citoslovčia

Predložky a spojky nevyučujeme izolovane, len v slovnom spojení. Zaráďujeme ich do žiakovho osobného slovníka spontánne pri tvorení otázok a odpovedí, t. j. vo vetnom kontexte. Citoslovčia sú obohatením, spestrením jazyka, tiež nie sú v učebných osnovách samostatne zaradené ako slovný druh, ich použitie môže vyplynúť z textu slovenskej riekanky, piesne.

Dôležité upozornenie

Obsah vzdelávania žiaka, ktorý slovenský jazyk už používa v doterajšej komunikácii, primerane prispôsobíme tak, aby sa žiak v tejto oblasti rozvíjal, t. j. obsah jeho vzdelávania môže ísť nad rámec tohto obsahu predmetu.

Odporúčané pomôcky:

- učebné texty Moje učenie,
- obrázkový materiál, fotografie,
- slovný materiál,
- reálne predmety alebo ich makety podľa tematických okruhov na ich označenie nacvičovanými slovami,
- kartičky so symbolmi pojmov, predmetov,
- detské knižky,
- počítačový program FONO,
- písacie potreby – ceruzka, pero, pastelky, fixky, pečiatky s písmenami,
- písmená z rôznych materiálov na skladanie slov, plastelína na vytváranie tvarov písmen,
- zvukové a obrazové nahrávky,
- slovník žiaka, postupne zostavovaný zo slovenských slov, ktoré sa žiak učí, a iné.

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Upevniť slová z predchádzajúceho ročníka,
- rozšíriť slovnú zásobu o podstatné mená,
- rozšíriť slovnú zásobu o slovesá.

OBSAH

Rozšírenie slovnej zásoby o slovesá – pokyny učiteľa: „ukáž, pozri, dvihni, daj, pod', sadni si, vstaň“.

PROCES

Na každej hodine sa zaráďuje aj upevňovanie slov zo žiakovho osobného slovníka, nie však všetky súčasne, ale tak, ako vyplynú z kontextu práve preberanej témy. Výrazy naplánované na opakovanie, utvrdzovanie sa na vyučovacej hodine postupne dopĺňajú k novo nacvičovaným slovám.

6. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Upevniť slová z predchádzajúceho ročníka,
- rozšíriť slovnú zásobu o podstatné mená,
- rozšíriť slovnú zásobu o slovesá,
- rozšíriť slovnú zásobu o osobné zámená,
- pochopiť otázku,
- správne reagovať na položenú otázku,
- vedieť prečítať jednoduché slová v slovenskom jazyku.

OBSAH

Nacvičovanie pochopenia a reakcií na otázky položené v slovenskom jazyku: „kto je? Kde je? ako sa voláš?“.

Zaraďovanie tvorenia holých viet – spojenie známych podstatných mien s nacvičovaným slovesom (obmieňať spojenie jedného podstatného mena s rôznymi slovesami a naopak).

Nácvik slovenskej otázky „čo robí“ pri konkrétnom obrázku s odpoveďou jedným slovom napr. „spí“, alebo na otázku „kto spí“ žiak ukáže na obrázok, na ktorom osoba, zvieratko spí.

Z osobných zámen sa žiak učí použiť slová „ja, ty, on“.

Pri nácviku čítania slov sa nepostupuje cez nacvičovanie izolovaných grafém, ktoré sa v slovenskom jazyku od ich písania v maďarskom jazyku líšia, ale cez ich priame prečítanie, vyslovenie priamo v slovách (nie je potrebné vysvetľovať, že napr. „Ď“ = „GY“, ale sa použije priamo rečový vzor so správnou výslovnosťou danej slovenskej grafémy).

PROCES

Slovesá sa nevyučujú v ich flexibilitate oddelene od iných slov, napr. časovanie sloves ako gramatický jav, ale ako ustálené výrazy v spojení s iným slovom a náležitou situáciou.

6. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Upevniť slová naučené v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozšíriť aktívnu slovnú zásobu – podstatné mená, slovesá, príslovky, prídavné mená, číslovky,
- rozšíriť témy o hlavné sviatky roka, ich symboly,
- rozšíriť témy o štyri ročné obdobia a pojmy, ktoré ich vystihujú,
- rozšíriť pasívnu, resp. aktívnu slovnú zásobu o otázky a nacvičiť jednoduché odpovede v slovenskom jazyku,
- naučiť používať zdvorilostné slová v rámci spoločenského styku,
- prečítať preberané slovenské slová,
- vedieť správne vysloviť spoluhláskové skupiny a fonémy odlišné od maďarských foném,
- vedieť odpísať slová a jednoduché vety v slovenskom jazyku.

OBSAH

Nacvičovanie pozdravu, poďakovania, ponúknutia, vypýtania si v slovenskom jazyku, najmä: „ahoj, dobrý deň, dovidenia, ďakujem, nech sa páči, prosím si“, prípadne ďalšie, podľa schopností žiaka.

Z prísloviak - učiť porozumieť a použiť slov: dobre, zle, málo, veľa, dost, ešte, teraz, potom, z prídavných mien - poznať základné farby a vlastnosti, ktoré sú „viditeľné“ zrakom, alebo ich je možné vnímať hmatom: „veľký, malý, mäkký, tvrdý, mokry, suchý“ a pod. v mužskom, ženskom alebo strednom rode bez ohľadu na to, či žiak používa správne priradený rod, ktorý sa mu zafixuje v spojení s určitým slovom.

Čísla a číselný rad do dvadsať.

Slová pasívneho a aktívneho slovníka, o ktoré sa rozširuje žiakova slovná zásoba, vychádzajú z tém tretieho ročníka, ktoré je možné rozšíriť o ďalšie témy a to najmä z okruhu záujmových oblastí žiaka.

PROCES

Vyučovanie pokračuje zaužívanými metódami a formami práce, ktoré sú obohacované o ďalšie činnosti tak, aby žiak postupne nadobúdal schopnosť použiť naučené slová v slovenskom jazyku v rôznych situáciách.

Prídavné mená – vlastnosti sa vyučujú vždy v súvislosti s tým istým predmetom, obrázkom v postupných obmenách: „veľká lopta, malá lopta; mäkký chlieb, tvrdý chlieb; mokry uterák, suchý uterák, dobré jablko, zlé jablko (vo význame „nejedlé, hnilé)...“.

Pri vyvodzovaní a nácviku foném, ktoré maďarský jazyk nepoužíva, sa ich izolovaný nácvik používa len zriedka, vhodnejšie je nacvičiť ich priamo v slovách, v ktorých sa s nimi žiak stretne (ch, ia, ie, iu, ô, í, f, dz, dž...).

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Maďarský jazyk a literatúra

Hodinová dotácia učebného predmetu

Maďarský jazyk a literatúra	6.ročník
ŠVP	4
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	4

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovacie predmet maďarský jazyk a literatúra je vo výchovno-vzdelávacom procese jedným z kľúčových. Prostredníctvom rozvíjania materinského jazyka v ústnej a písomnej forme u žiakov cielene budujeme zručnosti potrebné na získavanie informácií a na ich výmenu v sociálnom kontakte, čo má výrazný podiel na celkovej socializácii žiaka. Je osvedčené, že znaky - symboly, medzi ktoré môžeme priradiť aj písmo, výrazne uľahčujú orientáciu osôb s pervazívnymi vývinovými poruchami v čase, priestore a v sociálnom kontakte.

Využívaním slova v jeho písomnej podobe ako symbolu reality možno ovplyvňovať ich každodenný praktický život a vstupovať do priameho usmerňovania ich jednotlivých činností aj bez neustálej priamej asistencie pri každom úkone.

Vyučovacie predmet maďarský jazyk a literatúra pozostáva zo zložiek **čítanie a literárna výchova, gramatika a sloh. Základy písania** sa vyučujú v samostatnom vyučovacom predmete **rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie**. Obsah a ciele obidvoch súčastí uvedeného predmetu sa úzko prelínajú a v závislosti od schopností každého žiaka sa možno v ňom prednostne zamerať na jednu alebo druhú jeho súčasť.

Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku maďarského jazyka rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Časové vymedzenie pre nadobúdanie jednotlivých vedomostí, zručností a návykov sa prispôsobuje individuálnym potrebám žiaka počas jednej vyučovacej jednotky, ale aj v celkovom časovom trvaní nácviku určitej zručnosti.

Pre nehovoriaceho žiaka uplatňujeme len tie ciele a obsah, ktoré sú pre neho zvládnuteľné, resp. ich doplníme na základe odborných odporúčaní a vlastného prognostického odhadu.

V časti PROCES sa nachádzajú odporúčania pre vyučovanie učiva príslušného ročníka, spravidla bližšie nešpecifikované podľa jednotlivých úrovní, pričom jednotlivé odporúčania sú využiteľné nielen v tom ročníku, v rámci ktorého sú uvedené.

V závere obsahu predmetu je prehľadná tabuľka s poradím písmen a spoluhláskových skupín tak, ako sa postupne vyučujú na jednotlivých úrovniach všetkých ročníkov.

Čítanie a literárna výchova

Požiadavky v súvislosti s nácvikom techniky čítania, čítania s porozumením, reprodukcie obsahu textu u žiakov s AU alebo PVP s MP nie je možné zovšeobecniť a prezentovať ako univerzálne uplatniteľné. Nie je teda možné ani vyžadovať detailné dodržiavanie tohto rámca obsahu predmetu. Je potrebné počítať s tým, že jednotliví žiaci môžu prejavovať taký záujem o čítanie, že pomerne ľahko zvládnu jeho techniku a iní, napriek priaznivejšej mentálnej

kapacite, nebudú dostatočne prístupní metódam osvedčujúcim sa pri ostatných žiakoch a nebudú postupovať očakávaným tempom. V takých prípadoch učiteľ hľadá iný spôsob práce so žiakom, pričom však dosahovanie iných cieľov, vrátane obsahu učiva, dokáže patrične odôvodniť.

Môže sa stať, že žiak má napriek mentálnemu postihnutiu zvládnuté základy čítania už pri nástupe do školy. V tom prípade je nutné, v jeho individuálnom vzdelávacom programe v zložke čítanie nadviazať na jeho úroveň čítania a nie mechanicky dodržiavať postup určený v učebných osnovách ročníka, do ktorého je zaradený.

Pre niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP nácvik čítania vychádzajúci z hláskovania a spájania hlások do slabík, ktoré izolovane nemajú žiadny význam, je nepochopiteľné a nezmyselné. Analyticko-syntetickú metódu nácviku čítania je vhodné u týchto žiakov nahradiť **globálnou metódou**. Vychádza sa pri nej z učebných textov Moje učenie s uplatnením tvorivého potenciálu, ktorý pedagóg nadobudol pri svojom vysokoškolskom vzdelávaní. Tvorivé uplatňovanie vyučovacích foriem a metód učiteľa s vysokoškolským vzdelaním je v jeho kompetencii.

Nie je záväzná učiť žiaka všetky tvary písmen veľkej a malej, tlačenej a písanej abecedy, pripúšťa sa nácvik čítania aj zápisu iba tvarov písmen veľkej tlačenej abecedy, treba však pamätať na neskorší obmedzený výber textov na čítanie – (malé tlačené písmená).

V prípade, že žiak je schopný pracovať s viacerými tvarmi písma, možno mu pri preberaní každého písmena pridať aj tvar malého tlačeného, veľkého písaného a malého písaného písmena.

Pri výučbe čítania sa môže stať, že úroveň techniky čítania u žiaka presiahne úroveň jeho intelektuálneho a rečového vývinu a nebude v súlade s úrovňou chápania čítaného textu.

Okrem textov na čítanie je preto potrebné takmer vždy využívať aj ilustrácie znázorňujúce kľúčové slová (osoba, zviera, vec, jav, činnosť, farby, výraz tváre a pod.) alebo skutočné predmety, resp. predvádzanie činností.

Pri nácviku pozornosti žiaka a tých zručností, ktoré predchádzajú učeniu čítať, ale aj pri samotnom vyučovaní čítania dbáme na to, aby sme ho upútali témami jemu blízkymi, ktorých použitie môžu slúžiť ako motivácia, resp. odmena.

Obsah textov pripravovaných pre žiaka na čítanie a literárnu výchovu by mal rešpektovať skutočnosť, že chápanie textu, viet a odkazov, a to aj pre tých žiakov, ktorí disponujú dobrými rozumovými schopnosťami, sťažuje charakteristická črta autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch - doslovné chápanie slov a slovných spojení. Ide napr. o *dôslednú konkretizáciu* („preskočiť riadok“ v skutočnosti znamená niečo iné, než čo žiadame od žiaka pri čítaní), o *stotožňovanie počutého a čítaného s tým, čo dieťa už pozná* (výraz v literárnom príbehu “zomrieť od smiechu“ vyvolá v žiakovi opačnú predstavu, než sa ustáleným slovným

spojením sleduje), o *neschopnosť postrehnúť moduláciu hlasu* (je ťažké, často až nemožné využívať prostriedky metakomunikácie).

Nevyužívanie (nezvládanie) modulačných prvkov hlasu je nutné u žiakov rešpektovať (monotónne čítanie a pod.) napriek tomu, že učebné osnovy uvádzajú aj nácvik modulácie hlasu, keďže niektorí žiaci ho môžu zvládnuť.

Gramatika a slohová výchova

Charakteristika osobitostí pri vyučovaní zložiek gramatika, sloh a literárna výchova je postupne uvedená v časti obsahu vzdelávania pre 5. – 9. ročník. Je nevyhnutné oboznámiť sa s ňou pred začatím vypracovávania individuálneho vzdelávacieho programu pre žiaka ktoréhokoľvek ročníka, vrátane prvého stupňa, nakoľko vzájomnú súvislosť učiva v predmete maďarský jazyk a literatúra nie je možné presne rozčleniť. Z formálneho hľadiska nie je únosné, aby sa v texte obsahu vzdelávania opakovali rovnaké časti súvisiace s uplatnením určitého učiva vo viacerých ročníkoch pri rôznej úrovni.

Vzhľadom na spoločné prvky v zložkách čítanie - literárna výchova a sloh navzájom úzko prepojené, je možné časovú dotáciu vyhradenú na čítanie využiť najmä na nácvik techniky čítania a čítania s porozumením a ďalšie prvky možno pričleniť do zložky sloh, aj keď ich takto učebné osnovy neuvádzajú. Pri inej príležitosti rozvíjanie žiakových zručností v obsahu vzdelávania pričlenených k slohu možno uplatniť v zložke čítanie a literárna výchova, resp. v zložke gramatika.

Rozvíjanie slovnej zásoby je prirodzený proces, ku ktorému dochádza pri pedagogickom pôsobení na žiaka. Rozlišujeme *prirodzené rozvíjanie slovnej zásoby* – patria sem všetky slová, ktorým žiak postupne rozumie (pasívny slovník), alebo ich sám používa (aktívny slovník) a *cielené rozširovanie slovnej zásoby* žiaka. V predmete maďarský jazyk v každej jeho zložke sa využívajú nové pojmy v písomnej forme na vytváranie databázy pre každého žiaka, ktorou je „čítaná slovná zásoba“ a „písaná slovná zásoba“. Tvoria ju slová, ktoré sa žiak naučí postupne čítať či písať tak, *aby si ich vybavoval ako vytvorené stereotypy*.

Nehovoriaci žiaci aspoň v pojmovej podobe v spojení s ilustráciou, ktorú vedú k danej situácii priradiť. Cielene nacvičované slová jeho čítanej aj písanej slovnej zásoby je vhodné zaznamenávať do tzv. *osobného frekvenčného slovníka*, ktorý možno kedykoľvek využívať na udržiavanie nadobudnutých „čítacích“ stereotypov.

Osobný frekvenčný slovník je vhodné využívať aj v slohovej výchove, najmä pri nácviku čítania a písania zmysluplných odkazov, vyjadrení.

6. ROČNÍK

Čítanie a literárna výchova, gramatika, slohová výchova

6. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Utvrdiť čítanie a písanie písmen naučených v predchádzajúcich ročníkoch,
- čítať a písať ďalšie písmená abecedy,
- čítať zmysluplné slabiky a krátke slová s ďalšími, postupne osvojovanými si písmenami,
- vedieť napísať svoje meno a priezvisko,
- vedieť sa sústrediť pri počúvaní reprodukovanej rozprávky, príbehu,
- vedieť vyjadriť správnosť, resp. nesprávnosť konania postáv, resp. svoje pocity („páči sa mi, nepáči sa mi“).

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Utvrdzovanie čítania písmen a ich zoskupenia v slabikách a slovách z predchádzajúcich ročníkov.

Oboznámenie sa s čítaním ďalších písmen abecedy: **p, r, j, h, d** vrátane nácviku ich čítania v slabikách, slovách.

Využívanie interpunkcie zaznamenatej v texte v nácviku intonácie pri čítaní (bodka, otáznik). Učiť sa spoznávať zo slov a modulácie hlasu pocity – radosť, hnev, smútok.

Automatizácia čítania doteraz nacvičených slov v krátkom texte.

Na základe konania postáv rozlišovať dobro a zlo.

Gramatika

Opakovanie a utvrdzovanie písania písmen a slov nacvičených v predchádzajúcich ročníkoch.

Nácvik písania ďalších písmen abecedy zo zložky čítanie.

Slohová výchova

Učiť sa rozlíšiť, ktoré obrázky z ponúknutého súboru súvisia s vypočutým textom (príbehom) a ktoré s ním nesúvisia.

Učiť sa napísať svoje meno s priezviskom a adresu bydliska (aj s ulicou a číslom domu).

6. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Upevniť čítanie a písanie doteraz osvojovaných písmen,
- osvojiť si písmeno **q** a spoluhláskové skupiny vo fonémach: **dz, dzs**,
- rozšíriť osobný frekvenčný slovník pre čítanie,
- vedieť napísať vlastné mená osôb s veľkým začiatočným písmenom,
- vedieť napísať svoje meno s priezviskom a adresu bydliska, meno a priezvisko rodičov,
- vedieť udržať pozornosť pri počúvaní reprodukovaného textu v predĺženom čase,
- vedieť vymenovať postavy z príbehu a vyjadriť vlastné pocity v súvislosti s ich konaním („čo sa mi páči, nepáči“).

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Utvrdzovanie a opakovanie čítania doteraz osvojených písmen.

Opakovanie čítania známych slov (nachádzajúcich sa v osobnom frekvenčnom slovníku).

Počúvanie umeleckého textu – rozprávky, veršované príbehy v reprodukovanej podobe.

Čítanie jednoduchého textu (s rozširovaním osobného frekvenčného slovníka z oblasti podľa záujmov žiaka).

Tvorenie jednoduchých odpovedí k otázkam z textu prečítaného učiteľom.

Vymenovanie postáv z príbehu.

Vedieť povedať, ktorá postava čo robila, vyjadriť spoznanie rozlíšenie dobra a zla, správnosti a nesprávosti konania postáv a vyjadriť vlastné pocity („čo sa mi páči, nepáči“).

Gramatika

Písanie nových písmen nacvičovaných v zložke čítanie (nácvič).

Upevňovanie písania vlastných mien osôb s veľkým začiatočným písmenom s predlohou – ak žiak nepoužíva pri písaní iba veľké tlačené písmená (nácvič).

Písanie bez písomnej predlohy – pomenovanie javov a predmetov podľa jednoduchých ilustrácií a ich zaznamenanie slovom.

Slohová výchova

Nácvič a upevňovanie napísania svojho mena, priezviska s adresou (bez predlohy).

Nácvič a upevňovanie napísania mena a priezviska rodičov, súrodencov, svojej učiteľky, názov školy a pod. (s predlohou).

6. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Naučiť sa poradie foném v maďarskej abecede spamäti,
- vedieť správne písať j-ly v známych slovách,
- vedieť rozdeľovať slová na slabiky,
- vedieť vyhľadať sloveso v rade slov,
- vedieť vyhľadať podstatné meno v rade slov,
- vedieť rozlíšiť jednotné a množné číslo podstatných mien,
- vedieť určiť zmenu významu slova na základe zmeny prípony.

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Nácvik plynulého čítania oznamovacích a opytovacích viet s intonáciou.

Čítanie s porozumením: zapamätanie si obsahu prečítaného textu podľa kontrolných otázok.

Zoznamovanie sa s detskými literárnymi dielami prostredníctvom nahrávok a televíznych a rozhlasových relácií (ľudové rozprávky, príbehy z prírody, príbehy o deťoch – žáner volíme podľa záujmu žiaka).

Gramatika

Nácvik maďarskej abecedy spamäti v nasledovnom poradí (bez písmen s dĺžňami): A B C CS//D DZ DZS E //F G GY H // I J K L //LY M N NY// O Ö P Q // R S SZ T// TY U Ü V //W X Y Z ZS// (pozri proces).

Dvojaké značenie hlásky „j“ (j-ly) – nácvik pravopisu v známych slovách.

Nácvik rozdeľovania slov na slabiky.

Nácvik vyhľadania slovesa v rade slov (v prítomnom a minulom čase oznamovacieho spôsobu).

Nácvik osobných zámen v súvislosti s časovaním sloves.

Nácvik vyhľadania podstatného mena v rade slov (s rozlíšením vlastných podstatných mien na základe veľkého začiatočného písmena).

Nácvik určovania jednotného a množného čísla podstatných mien – žiaci, ktorí dokážu použiť prívlastok „jednotné a množné číslo“, môžu tieto prívlastky používať, u iných stačí, keď rozlíšia, či slovo označuje len jednu osobu, zviera, vec.

Rozoznávanie slovotvorného základu a prípony v známych slovách s uvedomovaním zmeny významu slova na základe zmeny prípony – ilustrovať obrázkami (napr. ház-**ban**, ház-**ból**, ház-**ba**).

Slohová výchova

Nácvik správnej štylizácie viet s určovaním správneho poradia slov.

Formulovanie jednoduchých viet – písomných odpovedí na otázky.

Rozprávanie krátkeho príbehu podľa série obrázkov.

PROCES

Nácvik radu písmen v abecede nacvičujeme postupne po vyznačených skupinách (štvoricich), popri vyučovaní iného učiva čítania a gramatiky, t. j. nie naraz celý rad písmen. Žiakovi je potrebné poskytnúť dostatočný čas a počet opakovaní na jeho trvalé ukotvenie v pamäti.

Pri nácviku vybavovania si písomnej podoby slova v zložke gramatika postupujeme tak, že žiak najskôr pomenuje predložený predmet alebo obrázok, potom k nemu priloží jeho pomenovanie, ktoré odpíše takým tvarom písma, ktoré používa (písané alebo tlačené, resp. paličkové); neskôr mu písomnú predlohu nacvičovaných slov nepredkladáme, iba dodatočne ako kontrolu, ak urobil v slove chybu.

Nácvik rozširovania viet o vlastnosti a činnosti sa realizuje pomocou kartičiek so slovami aj obrázkami.

Pri čítaní už dbáme nielen na technickú stránku prečítaných slov v texte, ale na tejto úrovni postupne uplatňujeme intonáciu oznamovacej vety a otázky, prípadne aj prejavenia radosti, smútku.

Slohová výchova je zameraná na zaznamenanie deja z príbehu zaradeného v literárnej výchove na základe otázok buď napísaním jednoduchých viet na základe otázok položených učiteľom, alebo vybraním obrázkov k textu a ich zoradením podľa vývinu deja (vystihnúť začiatok a koniec prečítaného textu, príbehu).

V rámci slohovej výchovy sa nacvičuje (alebo upevňuje v nadväznosti na medzipredmetové vzťahy) aj zvládnutie základnej sociálnej zručnosti – vedieť napísať svoje meno a priezvisko a adresu, naučiť sa vyhľadať spomedzi iných svoje meno, priezvisko, ulicu, na ktorej žiak býva, mesto, ulicu, na ktorej je jeho škola, meno učiteľky, svojich rodičov, súrodencov.

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností

Hodinová dotácia učebného predmetu

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností	6. ročník
ŠVP	4
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	4

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Z oblastí, ktoré sú pri autizme alebo ďalších pervazívnych vývinových poruchách poškodené, je najmarkantnejšie poškodenie v oblasti sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti. Nakoľko skutočná komunikácia predstavuje vždy sociálnu interakciu, nemožno od poškodenia sociálnych schopností komunikáciu oddeliť. Rozvíjanie schopnosti komunikovať je preto jedným zo základných cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“).

V závislosti od miery postihnutia, resp. aktuálne používanej formy komunikácie, je cieľom vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností vytvorenie, resp. rozvíjanie komunikačnej schopnosti s atribútmi prostriedku vyjadrovania **potrieb**, nadväzovania **kontaktov**, ako aj **výmeny** informácií. Vo vyšších ročníkoch, resp. v prípade menšej miery autizmu, aj vyjadrovanie vlastných emocionálnych stavov a ich „čítanie“ zo správania iných ľudí (a najmä následná schopnosť prispôsobenia vlastného správania vnímaným informáciám verbálneho aj neverbálneho charakteru).

Na každom stupni vyučovania predmetu, nezávisle od spôsobu komunikácie žiaka, je potrebné rozvíjanie jestvujúcej schopnosti komunikácie v zmysle sociálnej komunikácie, ich posúvanie na vyššiu vývinovú úroveň a generalizácia naučených schopností na nové situácie, nový kontext. Prvoradým cieľom vzdelávania je sociálne správanie zodpovedajúce veku žiaka, úrovni jeho schopností, resp. rozvíjanie a učenie základných predpokladov týchto zručností. Všetky naučené schopnosti je potrebné za úzkej spolupráce s rodinou generalizovať na prirodzené, domáce prostredie, inak vzdelávanie stráca zmysel.

Neoddeliteľnou súčasťou sociálneho správania sú schopnosti, ktoré napomáhajú sociálnej integrácii, **tzv. integračné zručnosti** (nadväzovanie a udržanie vzťahov, trávenie voľného času atď.) a v neposlednom rade samoobslužné schopnosti. Integráciu v dospelosti ovplyvňuje schopnosť postarať sa o seba, o domácnosť, atď. Súčasťou vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností je preto aj rozvíjanie sociálneho správania, sebaobsluhy a tzv. domáce zručnosti.

Okrem vyučovacích hodín vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností sa na rozvíjaní a upevňovaní komunikácie a sociálnych zručností podieľajú ďalšie vyučovacie predmety, najmä slovenský jazyk a pracovné vyučovanie.

Aby sa dieťa s AU alebo PVP s MP stalo členom skupiny, resp. malo vzťah s iným dieťaťom alebo členom rodiny, musí mať schopnosti nevyhnutné k nadväzovaniu interakcií. Členovia skupiny iniciujú a reagujú jeden na druhého a podieľajú sa na ovplyvňovaní štruktúry interakcie. Inými slovami deti sa samy rozhodujú, kedy a ako prebieha interakcia, nereagujú len na inštrukcie vonkajšieho vodcu. Deti sú aktívne, pretože aktivita sama je pre ne odmenou (aspoň čiastočne).

U malých detí, ktoré nemajú pervazívnu vývinovú poruchu, sa sociálne kontakty prejavujú rôznymi formami sociálnych hier. Avšak základy sociálnej hry sú väčšinou naučené v izolácii od iných detí. Dieťa sa naučí hádzať loptu, stavať vežu, bicyklovať atď. samo, resp. bez asistencie iných detí. To znamená, že dieťa naučené zručnosti nezačne automaticky využívať aj v aktivitách s inými deťmi. V ranom sociálnom vývine dieťa potrebuje zažiť rôznorodé sociálne interakcie, až potom ich začne samo vyhľadávať.

Sociálny vývin dieťaťa s AU alebo PVP s MP je od tejto prirodzenej cesty výrazne odlišný. Problémy, vyplývajúce z autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch, neumožňujú deťom, aby sociálne zručnosti nadobúdali spontánne, intuitívne, vyplývajúc zo sociálneho pochopenia. Z hľadiska používaných metód majú preto dominantnú úlohu kognitívne postupy a postupy terapie správania. Z rovnakého dôvodu deti naučené schopnosti neaplikujú spontánne v domácom prostredí. Je nevyhnutné nepretržite rodinu informovať o dosiahnutých pokrokoch detí a metódach ako ich preniesť domov - v oblasti komunikácie, sociálneho správania, sebaobsluhy i domácich zručností. Niektoré z uvedených cieľov je možné realizovať len v domácom prostredí.

Všeobecným cieľom vyučovacieho predmetu, ktorý sa prelína každým ročníkom a úrovňou vzdelávania je rozširovanie funkčnej komunikácie v kategóriách:

- žiadanie osobných potrieb,
- reakcie na správanie iných ľudí,
- komentovanie,
- žiadanie informácií,
- vyjadrovanie pocitov,
- vyjadrovanie prosociálnych postojov.

Vhodným východiskom je tzv. Laheyovej model vývinu reči, ktorý sa orientuje na jazykové schopnosti detí, komunikačné správanie, ako aj nerečové komunikačné správanie. Vychádza zo zákonitostí normálneho vývinu, pričom rešpektuje kognitívne a sociálne aspekty vývinu konkrétneho dieťaťa.

Pri voľbe cieľov na najbližšie obdobie vychádzame z dosiahnutej úrovne troch základných dimenzií jazyka: **obsahu, formy a pragmatiky**.

Obsah – o čom sa hovorí, alebo čo v reči rozumieme. Predstavuje sémantiku reprezentovanú vo vyjadrovaní. Vyvíja sa spontánne počas celého života. Existujú tri hlavné kategórie obsahu: *predmety, vzťahy medzi predmetmi a vzťahy medzi dejmi*.

Forma – spôsob prenosu informácií. Prenos informácií sa môže uskutočňovať prostredníctvom zvukov, pohybmi alebo postavením rúk, používaním komunikačných symbolov a rôznych komunikačných prostriedkov, ktoré plnia rolu podpornej (augmentatívnej) a/alebo náhradnej (alternatívnej) komunikácie. *Augmentatívne systémy komunikácie* majú podporovať už existujúce, ale pre bežné dorozumievanie nedostatočné komunikačné schopnosti. *Alternatívne komunikačné systémy* sa používajú ako náhrada hovorenej reči.

Pragmatika

– prečo dochádza ku komunikácii a ako sa uskutočňuje. Rozlišujeme tri základné aspekty pragmatiky:

- prečo dochádza ku komunikácii, t. j. interakcia, regulácia a kontrola medzi partnermi komunikácie, dosiahnutie osobných cieľov, vzbudenie pozornosti,
- ako sa vyberajú formy vyjadrovania, aby slúžili potrebnej funkcii v danom kontexte.

Časť správy je vždy nad jazyková - predmety, deje, vzťahy, atď.,

- ako upútať pozornosť, ako reagovať na prehovorenie inej osoby, ako ukončiť rozhovor, vedieť sa správať v roli počúvajúceho aj hovoriaceho, resp. toho, kto sa nejakou formou vyjadruje.

Sekundárnym cieľom tohto vyučovacieho predmetu je zmiernovanie prejavov problémového správania.

PROCES

Ciele možno dosiahnuť používaním správnych *foriem* komunikácie (verbálnej a/alebo alternatívnej a/alebo augmentatívnej).

Pri výbere správnych spôsobov komunikácie treba zohľadniť: aký je stupeň motivácie žiaka komunikovať, aký je repertoár neverbálneho komunikačného správania žiaka, či prejavuje žiak záujem o symboly, aká je kognitívna úroveň žiaka, aký komunikačný systém sa najlepšie hodí k spôsobu učenia žiaka, aké má žiak schopnosti na používanie zvoleného systému, aký je najjednoduchší spôsob komunikácie pre žiaka, ktorý spôsob komunikácie sa zdá byť najfunkčnejší pre žiaka, aká je pravdepodobnosť, že dieťa bude zvolený systém používať za rozličných okolností, aké má dieťa problémové správanie, ktoré je potrebné brať do úvahy pri výbere komunikačného systému.

Ciele možno dosiahnuť používaním vhodných *foriem* a *stupňov* pomoci: prompt (súčinnosť pedagóga prostredníctvom pomoci poskytnutej fyzicky, vizuálne alebo iným, nešpecifickým spôsobom), tvarovanie (jestvujúceho správania do inej, želanej formy), reťazenie (vybudovanie nového správania kombináciou jednoduchých prvkov správania).

Prvá úroveň obsahu vzdelávania je zameraná na neverbálnych žiakov.

Pri vyššej ako prvej úrovni obsahu vzdelávania je potrebné prejsť najprv so žiakom ciele, resp. obsah všetkých nižších úrovní daného ročníka. **Vzhľadom na fakt, že narušenie sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti je pre pervazívne vývinové poruchy symptomatické, ako aj fakt, že autistický vývin je charakterizovaný svojou nerovnomernosťou, je takmer nepravdepodobné, aby žiak mohol postupovať**

rovnomerne v jednotlivých vyučovacích predmetoch v rovnakom ročníku a na rovnakej úrovni, resp. že každý nový školský rok sa automaticky prechádza do cieľov vyučovacieho predmetu ďalšieho ročníka. Ciele je potrebné voliť na základe dosiahnutej vývinovej úrovne, t. j. vybrať si najbližší dosiahnuteľný ročník a primeranú úroveň daného ročníka. Môže to znamenať, že žiak je viacero školských rokov vzdelávaný podľa obsahu rovnakého ročníka, príp. nepostupuje ani vzhľadom na ročník, ani úroveň – súvislosť s možnosťami dosiahnuť viac, s kapacitami konkrétneho žiaka, podmienené mierou pervazívnej vývinovej poruchy, mentálnou úrovňou, príp. pridruženými poruchami a pod.

Podobne je zrejmé, že **vyučovanie sa člení na také dlhé časové úseky, ktoré zodpovedajú možnostiam žiaka, ako aj metodike práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP** z ktorej vychádza, t. j. predovšetkým štrukturalizácia, vizualizácia a individuálny prístup.

Cieľom nie je za jeden školský rok zvládnuť ciele jedného ročníka, ale zvoliť ciele takého ročníka a takej úrovne, ktoré žiak môže dosiahnuť (na ktoré má vývinové predpoklady) v jeho vlastnom, individuálnom tempe, sprostredkované špecifickými formami, metódami a prostriedkami, ktoré sú jedinečné pre každého žiaka s AU alebo PVP s MP.

Ciele jednotlivých ročníkov, resp. úrovní je potrebné vždy adaptovať vzhľadom na zvolené formy komunikácie (pozri proces vyššie). Žiak, ktorý je verbálne zdatný, automaticky nevyužíva svoje slovné vyjadrovanie na sociálnu komunikáciu, či vyjadrovanie potrieb. Rovnako nie je pre autistický vývin prirodzené, že slovné sa vyjadrujúce dieťa má osvojené a pragmaticky využíva preverbálne formy komunikácie. Pre optimálnu voľbu správnych cieľov prejdeme cieľmi od najnižšieho ročníka a najnižšej úrovne, čím vlastne diagnostikujeme stupeň dosiahnutej vývinovej úrovne. Ak sú niektoré ciele žiakom len naznačované, ale nie zvládnuté v rôznych kontextoch a spontánne využívané (pragmatika), určia sa ako ciele a úroveň, z ktorej sa v danom školskom roku vychádza (aj keď sa začne učiť polovica cieľov jedného ročníka a v rámci školského roka sa prechádza do ďalšieho ročníka, či ďalšej úrovne).

Ciele prispôbujeme aktuálnej forme komunikácie žiaka (verbálnej – neverbálnej, neverbálnej predmetnej – neverbálnej obrázkovo-slovnej, atď.).

Poznámka k alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácii (AAK)

Väčšina detí, ktoré sú neúspešné v dosiahnutí verbálnej komunikácie, môžu získať komunikačnú schopnosť používaním AAK. Neexistuje najefektívnejšia forma pre deti s AU alebo PVP s MP. Výber vhodnej AAK je zložitý, môže, aj nemusí viesť k verbálnemu vyjadrovaniu. Najdôležitejšia je správna voľba AAK vzhľadom na konkrétne dieťa. Úspešná komunikácia vyžaduje, aby dieťa bolo schopné používať určité komunikačné prostriedky. Vždy je potrebné zvážiť silné a slabé stránky dieťaťa a vyberať s ohľadom na výhody a nevýhody AAK.

Najpoužívanejšie formy komunikácie pre dieťa s AU alebo PVP s MP sú: reč, ukazovanie alebo výmena obrázkovo-slovných symbolov, príp. písanie alebo ukazovanie na písané komunikačné symboly.

Najpoužívanejšia forma komunikácie je reč, predovšetkým pre jej zrozumiteľnosť, ako aj schopnosť posilňovať verbálny prejav detí bez špecifického tréningu. Reč je vždy poruke, možno ju rýchlo a úspešne využiť. Napriek uvedenému, je pre dieťa s AU alebo PVP s MP reč mimoriadne náročná forma komunikácie. Čím neskôr začne dieťa s AU alebo PVP s MP „hovoriť“, tým je pravdepodobnejšie, že sa verbálna komunikácia vôbec nevyvinie, najmä u detí s veľmi malými schopnosťami vokálnej imitácie.

Rôzne komunikačné symboly na rôznej abstraktnej úrovni, od predmetov a fotografií k obrázkovo-slovným, až písaným symbolom, sú najpoužívanejšou formou AAK u nehovoriacich detí. Ich výhodou je, že komunikačný partner dieťaťa nemusí byť školený, aby ich vedel používať.

Prvé komunikačné symboly vychádzajú z porovnávania s identickými reálnymi predmetmi prostredia, ktorých používanie je veľmi rýchlo osvojiteľné. Používaním týchto symbolov je zaručená presnosť vyjadrovania vďaka ich nemennosti a jednoznačnosti. Ich používanie je možné technicky prispôbiť aj deťom s prípadnými pridruženými poruchami (motoriky) – počítač, rôzne osobné elektronické „komunikátory“ a pod. Ich nevýhodou je ich samotný charakter (na rozdiel od reči, musíme mať komunikačné symboly v danom priestore, inak dieťa nie je schopné komunikovať, resp. ak sa nevyskytuje komunikačný symbol, vyskytuje sa problémové správanie). Neexistuje prirodzená societa, ktorá ich používa. Pri ich používaní musia byť komunikujúce osoby blízko seba. S narastajúcou zložitou slovom (abstrakciou), sa aj symboly stávajú abstraktnejšími, resp. abstraktnejšie vyjadrenia je ťažko symbolizovať. Zložitejšie slová často vôbec nemožno vyjadriť. Napriek uvedeným nevýhodám je pre mnoho detí s AU alebo PVP s MP používanie neverbálnych foriem AAK východisko, najmä ak majú slabú úroveň vokálnej, resp. verbálnej imitácie, ak sú závislí na verbálnych promptoch

(aby verbálne komunikovali, potrebujú najprv verbálny prompt, t. j. aj napriek verbalite spontánne reč nevyužívajú na komunikáciu), majú problémy so začatím rozhovoru (časté aj u detí používajúcich slovné vyjadrovanie) alebo problémy komunikovať v stresujúcich situáciách. Ich rozvíjaním umožníme aj deťom, ktoré sa nedokážu slovne vyjadrovať, zúčastňovať sa komunikačných interakcií a dávame komunikácii zmysel (pragmatika).

U detí hovoriacich, ale závislých na verbálnych promptoch, používanie AAK zmiernuje až eliminuje túto „závislosť“ a podporuje spontaneitu komunikácie.

Niekoľko poznámok k posunkom

Najpoužívanejšia forma komunikácie u detí so sluchovým postihnutím.

V repertoári dieťaťa s AU alebo PVP s MP môže mať motorická imitácia dôležité miesto.

Učiteľ môže používať fyzický prompt, ktorý postupne zmiernuje. Posunky sú nezávislé od vonkajšej pomoci a pomôcok, podobne ako reč.

Posunková reč vytvára topograficky založený jazyk, ktorý je podobný reči.

Posunky môžu podporiť vývin reči.

Užívatelia sa musia naučiť posunkovú reč.

Každý posunok musí byť presne motoricky zvládnutý, t.j. pedagóg musí byť školený nielen v posunkovej reči, ale aj v používaní promptov a ich diferenciacnom podmieňovaní.

Dieťa s AU alebo PVP s MP najčastejšie zlyháva, lebo sa nedokáže naučiť použiteľné množstvo slov (posunkov), nepoužíva ich spontánne a negeneralizuje.

Podobne ako slová, aj posunky používa idiosynkraticky a tvorí posunkové neologizmy.

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Nepretržite udržiavať expresívne vyjadrovanie potrieb symbolmi a ak je to možné rozširovať o vyjadrenia ďalších potrieb,
- spontánne vyjadrovať potrebu nasýtiť hlad a smäd a vykonať hygienické potreby prostredníctvom komunikačného symbolu na úrovni primeranej porozumeniu nezávisle na situačnom kontexte,
- spontánne vyjadrovať ďalšie potreby, nezávisle na situačnom kontexte,
- spontánne vyjadrovať súhlas a nesúhlas v sociálnych interakciách sociálne prijateľným spôsobom,
- rozvíjať schopnosti neverbálnej imitácie,
- využívať schopnosť- čakať na uspokojenie potrieb, na plánovanie blízkej budúcnosti,
- spontánne aplikovať pravidlo kooperácie (pravidlo: "Ideš ty - idem ja") v rámci skupiny detí,
- učiť sa ďalšie vedomosti a informácie o sebe samom a najbližších a sprostredkovať ich okoliu sociálne prijateľným neverbálnym spôsobom,

- udržiavať osvojené zručnosti sociálnej kooperácie v prirodzených situáciách interakcií s deťmi i dospelými,
- nepretržite udržiavať dosiahnutú úroveň samostatnosti a nezávislosti v oblasti sebaobsluhy a domácich zručností (s vizualizáciou potrebnou na udržanie dosiahnutej miery samostatnosti),
- zmierňovať odlišnosti v oblasti stravovacích návykov.

OBSAH

Zámerné vyvolávanie situácií, ktoré motivujú k vyjadrovaniu potrieb žiakom tak, aby už naučené komunikačné prostriedky/symboly boli upevňované ich neustálym používaním v primeraných situáciách.

Vyjadrovanie súhlasu a odmietnutia v situáciách bežného života, primerane k sociálnemu kontextu.

Neverbálna imitácia:

- ukázanie na pery, nos a iné,
- imitácia pohybov a výrazov tváre,
- napodobňovanie fúkania,
- napodobňovanie otvárania úst,
- napodobňovanie pohybov tváre s ostro kontrastujúcim hrubomotorickým pohybom,
- napodobňovanie vyplazovať jazyk,
- iné: oblizovanie pier, zahryznutie do vrchnej pery, stlačenie pier dovedna, umiestnenie jazyka medzi zuby a súčasné fúkanie a iné.

Rozvíjanie neverbálnej komunikácie so žiakom na plánovanie aktivít blízkej budúcnosti (víkend, budúceho týždňa).

Upevňovanie znalosti základných osobných údajov/informácií o sebe samom a svojich najbližších a vyjadrovať ich primeranými komunikačnými prostriedkami v adekvátnych situáciách.

Formou skupinových neverbálnych rozhovorov (s použitím neverbálnych komunikačných prostriedkov) podmienených vonkajšou motiváciou učenie prvkov spoločnej pozornosti a ich uplatnenie v sociálnej komunikácii.

Podporovanie vokalizácie. Kedykoľvek, keď žiak vydá zvuk podobný reči, pochváľte ho, príp. po ňom opakujte. Zaznamenávajú si každú situáciu, v ktorej je vysoký výskyt spontánnej vokalizácie. spievajte, požívajte hudbu a predmety, vydávajúce zvuky.

Manipulácia s predmetom spojená so zvukom. Učiteľ urobí činnosť s predmetom a súčasne produkuje zvuk charakteristický pre daný predmet: auto + „vrfff“.

Postupné navykanie na hygienické návyky súvisiace s dospievaním (používanie antiperspirantu, hygienickej vložky a pod.).

Používanie jednoduchých kuchynských spotrebičov pod dohľadom učiteľa, s pomocou procesuálnych schém (varná kanvica a pod.).

6. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Rozvíjať porozumenie verbálnych výpovedí v prirodzených socio-komunikačných situáciách, s následnou primeranou verbálnou reakciou,
- preniesť rozvíjanie žiaka od stola a stoličky do prirodzenejšieho prostredia.

OBSAH

Generalizácia viet „Čo mám“ – v rozhovore.

Reakcia na otázku „Čo si prosíš?“, s použitím predmetov, alebo obrázkov predmetov, o ktoré má žiak záujem.

Reakcia na otázku „Dotkni sa...“ – svojej časti tela (vývinový postup porozumenia: ústa – oči – nos – vlasy – jazyk – hlava – uši – ruky – prsty – brucho – zuby – brada – palce – kolená – chrbát – nechty, atď.).

Reakcia na otázku „Prines...“ ("Daj mi x" - len predmet x exponovaný, "Daj mi y" - exponovaný len predmet y, "Daj mi x alebo y" - exponované oba predmety. Najprv predmety pre žiak motivačné, neskôr: oblečenie, jedlá, hračky, predmety domácnosti, zvieratá, nábytok atď.).

Označenie pomenovaného ukázaním na obrázok (ukázať na obrázok pomenovaného predmetu.).

Označenie pomenovaného ukázaním na obrázok (ukázať na obrázok pomenovanej činnosti).

Označenie pomenovaného ukázaním na obrázok (ukázať na obrázok pomenovanej reálnej osoby, ktorá je na fotografii: fotografie žiaka, učiteľa, personálu školy, spolužiakov, rodiny).

Plnenie inštrukcií sediac na stoličke („zatlieskaj, vstaň - sadni si, urob pápá, poklopkaj po stole, zdvihni ruky, objím ma, choď - zastav sa“ atď.).

Porozumenie: priniesť dve položky.

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej veľkosti (veľká - malá).

Porozumenie: priniesť farbu.

Porozumenie: priniesť tvar.

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej kombinácie: farba + predmet.

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej kombinácie dvoch abstraktných vlastností (veľkosť + farba, atď.).

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej kombinácie troch vlastností.

Vytvorenie schopnosti zaujať interaktívnu rolu iniciátora rozhovoru, aj reagujúceho v rozhovore.

6. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Určiť vlastné pohlavie,
- určiť pohlavie iného človeka,
- identifikovať svoje oblečenie,
- identifikovať svoju tašku,
- identifikovať ostatné veci, ktoré žiakovi patria,
- vedieť pomenovať veci, ktoré žiakovi patria,
- schopnosť nájsť svoje miesto/ lavicu v triede.

OBSAH

Identifikácia/vedomovanie si vlastnej osoby (pohlavia).

Rozlišovanie a pomenovanie iných osôb podľa pohlavia, oblečenia, výzoru a iných znakov (muž, žena, dieťa).

Rozlíšenie a pomenovanie predmetov používaných v bežnom živote žiaka, ktoré žiakovi patria/nepatria.

Orientácia v priestore triedy – poznať napr. svoju lavicu.

PROCES

Stanovené ciele dosahujeme rozmanitými spôsobmi, podľa individuálnych kapacít žiaka, ním preferovaných aktivít a vychádzajúc z tvorivosti učiteľa a prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy.

Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami

Matematika

Hodinová dotácia učebného predmetu

Matematika	6. ročník
ŠVP	4
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	4

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Pre úspešné zaradenie sa žiaka s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) do bežného denného života je veľmi dôležitá aj matematická spôsobilosť. Individuálnym prístupom získava žiak prostredníctvom matematiky základné matematické vedomosti, zručnosti a návyky tak, aby ich v rozsahu svojich individuálnych schopností a možností, na svojom aktuálnom stupni vývinu dokázal v živote prirodzene aplikovať.

Ciele predmetu matematika sú kladené tak, aby bol obsah a proces vzdelávania orientovaný na žiaka, aby prostredníctvom individuálneho, názorného a štruktúrovaného prístupu pôsobili na pozitívny kognitívny rozvoj a v konečnom dôsledku aj na rozvoj celej osobnosti žiaka s AU alebo PVP s MP.

Hranice obsahu učiva jednotlivých ročníkov nesmú byť prekážkou pre efektívne vzdelávanie žiaka. Obsah učiva a čas potrebný na jeho zvládnutie sa prispôsobuje individuálnym schopnostiam žiaka.

V dôsledku triády postihnutia je potrebné klásť dôraz nielen na obsah vzdelávania, ale predovšetkým na prístup k žiakovi s AU alebo PVP s MP, na výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok a v neposlednej rade aj na vhodné učebné prostredie. Neschopnosť žiaka spolupracovať na vyučovaní môže byť spôsobená aj vonkajšími činiteľmi.

Pre mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je práca s učebnicou problémom, preto je potrebné zvoliť inú formu sprostredkovania učiva. Môžu to byť rôzne pracovné listy, manipulácia s konkrétnymi predmetmi, obrázkami, pracovné úlohy uložené v škatuliach, výučba prostredníctvom počítača a podobne. Záleží na osobitostiach žiaka, je potrebné adekvátne reagovať na jeho potreby, schopnosti a možnosti. To si vyžaduje cieľavedomú a namáhavú prácu pedagóga, využívajúc jeho vedomostný, kreatívny, flexibilný a ľudský potenciál.

Učivo má byť prezentované takými formami a metódami, ktoré sú pre daného žiaka najpriateľnejšími. Je treba mať na zreteli, že nie je podstatné to, aby si žiak osvojil čo najväčšie množstvo učiva, ale aby osvojené učivo vedel v čo najväčšej miere využívať v praktickom živote.

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Tvorit' skupiny z rozličných predmetov,
- oboznámiť sa s tvarmi a povrchmi materiálov,
- poznať farby,
- orientovať sa v priestore,
- poznať a vedieť kresliť základné geometrické tvary podľa predlohy,
- pochopiť množstvo 6.

OBSAH

Triedenie a porovnávanie predmetov podľa vlastností. Vzťahy: kratší – dlhší.

Orientácia v priestore, vzťahy: vpravo – vľavo, na – pod.

Skladanie celku z častí.

Číslo 6, počítanie do 6, čítanie a písanie číslice

6. Prirad'ovanie predmetov k číslu 6.

Prirad'ovanie čísla 6 k predmetom.

Poznávanie základných geometrických tvarov a ich kreslenie podľa predlohy, kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník.

Gul'a – prirad'ovanie, triedenie a spoznanie guli medzi predmetmi každodenného života.

6. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Osvojiť si základné počtové výkony v obore prirodzených čísel do 20, s prechodom cez desiatku,
- osvojiť si základné rovinné a priestorové útvary,
- využívať osvojené vedomosti v reálnom živote.

OBSAH

Porovnávanie a triedenie predmetov podľa vlastností.

Vzťahy: drahší – lacnejší.

Sčítovanie a odčítavanie v obore do 20, s prechodom cez desiatku, s pomocou názoru, zápis príkladov sčítovania a odčítavania v obore do 20.

Riešenie jednoduchých slovných úloh.

Pomenovanie a triedenie rovinných útvarov: kruh, štvorec, obdĺžnik a trojuholník.

Pomenovanie a triedenie rovinných útvarov: krivá a rovná čiara.

Kocka, valec a hranol – priradovanie k názvu, triedenie a ich spoznanie medzi predmetmi každodenného života.

Kupovanie, platenie a počítanie so skutočnými peniazmi - centy, eurá.

6. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Vedieť sčítovať a odčítovať v obore do 1000,
- násobiť a deliť v obore do 100,
- osvojiť si numeráciu prirodzených čísel v obore do 10 000,
- vedieť sčítovať a odčítovať v obore do 10 000,
- osvojiť si násobenie a delenie 10, 100, 1000,
- vedieť merať a rýsovať úsečky danej dĺžky,
- vedieť používať jednotky dĺžky: mm, km,
- osvojiť si rýsovanie rôznobežiek, rovnobežiek a kolmíc,
- osvojiť si základné rovinné obrazce: trojuholník, štvorec, obdĺžnik,
- osvojiť si základné priestorové útvary: kocka, kváder.

OBSAH

Písomné sčítovanie a odčítavanie v obore do 1000, príklady typu:

621 145 695 790 900 628
339 535 488 -453 -329 -459

Násobenie a delenie v obore násobiliek do 100.

Tvorenie a zápis príkladov násobenia a delenia v obore násobiliek do 100.

Násobilka číslom 7, 8, 9 a 10 – pamäťový nácvik.

Riešenie jednoduchých slovných úloh na násobenie a delenie.

Numerácia prirodzených čísel v obore do 10 000, orientácia na číselnej osi, porovnávanie čísel.

Násobenie a delenie 10, 100, 1000, precvičovanie na jednotkách dĺžky, hmotnosti a objemu.

Sčítovanie a odčítavanie do 10 000 písomné a spamäti.

Riešenie jednoduchých slovných úloh.

Základné jednotky času: sekunda, minúta, hodina, určovanie času.

Dĺžka úsečky, meranie dĺžky, rysovanie úsečky danej dĺžky.

Súčet dĺžok úsečiek, rozdiel dĺžok úsečiek.

Jednotky dĺžky: mm, km, premieňanie jednotiek.

Meranie dĺžky, rysovanie úsečiek danej dĺžky aj v mm.

Rysovanie priamok daným bodom a danými dvoma bodmi.

Rysovanie rôznobežných priamok.

Rysovanie rovnobežných priamok.

Rysovanie kolmíc pomocou trojuholníka s ryskou.

Pravý uhol.

Základné rovinné obrazce: trojuholník, štvorec, obdĺžnik, vyznačovanie, popis, vlastnosti strán, rysovanie štvorca a obdĺžnika.

Základné geometrické telesá: kocka, kváder, popis základných vlastností.

PROCES

Množstvo, veľkosť, farba, tvar a povrchový materiál sú vlastnosti, podľa ktorých žiaci na 1. úrovni porovnávajú a triedia predmety. Zdokonaľujú sa v orientácii vpravo – vľavo, osvojujú si vzťahy na – pod. Prostredníctvom skladania celku z častí si vytvárajú základy chápania súvislostí a priradenosti. Počítajú v obore do šesť. Spoznávajú guľu medzi predmetmi každodenného života.

Žiaci v 2. úrovni sa učia vzťahy drahší – lacnejší. Z dôvodu nepružnosti kognitívneho myslenia žiakov s autizmom je potrebné pri výučbe tieto vzťahové slová dať do vzťahu k iným slovám (predmetom). Vhodnou formou výučby je nakupovanie, resp. simulácia obchodu.

Žiaci šiesteho ročníka 3. úrovne sa zdokonaľujú v sčítovaní a odčítovaní v obore do 1000. Osvojujú si násobenie a delenie v obore násobiliek do 100, numeráciu prirodzených čísel v obore do 10 000, početové výkony v tomto obore, násobenie a delenie 10, 100, 1000. Pri zadávaní úloh musíme mať na zreteli, že inštrukcie nesmú byť zložité a dlhé, musia byť jasne formulované aby dané informácie mohli žiaci správne spracovať, aby neboli pre nich mätúce, čo by mohlo spôsobiť zlyhanie pri ich riešení. Pri výpočtoch môžu žiaci používať kalkulačky.

Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami

Informatika

Hodinová dotácia učebného predmetu

Informatika	6. ročník
ŠVP	0
Voliteľné hodiny	1
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hlavnou úlohou vyučovacieho predmetu je rozvíjať myslenie a komunikáciu žiakov inou, špecifickou formou. Vede ich k presnému vyjadrovaniu myšlienok, postupov a ich zaznamenaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

Cieľom informatiky je viesť žiakov k pochopeniu základných pojmov, postupov a techník používaných pri práci s údajmi a toku informácií v počítačových systémoch.

Cieľom vyučovacieho predmetu je zoznámiť sa s počítačom a možnosťami jeho využitia v každodennom živote. Získať základné zručnosti v používaní počítača primerane individuálnym schopnostiam žiaka s AU alebo PVP s MP.

Obsah vyučovacieho predmetu informatika je rozdelený do 5 tematických okruhov:

Informácie okolo nás - žiaci sa učia pracovať so základnými počítačovými aplikáciami, aby vedeli základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou, získali prvé zručnosti pri kreslení v grafickom prostredí, porozumeli nahrávaniu a prehrávaniu zvukov a videí.

Komunikácia prostredníctvom IKT – sa venuje využitiu nástrojov internetu na komunikáciu, na vlastné učenie sa. Žiaci by sa mali naučiť pracovať s elektronickou poštou, mali by pochopiť spôsob a mechanizmy vyhľadávania informácií na internete, uvedomovať si bezpečnostné riziká pri práci s internetom.

Postupy, riešenie problémov – žiaci sa zoznámia so špecifickými postupmi riešenia problémov prostredníctvom IKT. Zoznámia sa s pojmami ako program, programovanie.

Princípy fungovania IKT – sa venuje popisu a pochopeniu mechanizmov informačných a komunikačných technológií. Žiaci by sa mali zoznámiať s možnosťami vstupných a výstupných zariadení, so získavaním základných zručností pri práci so súborami a priečkami.

Informačná spoločnosť – tematický okruh sa zaoberá s etickými, morálnymi a spoločenskými aspektmi informatiky. Žiaci by sa mali oboznámiť s ukázkami využitia IKT v bežnom živote, pochopiť, že používanie IKT si vyžaduje kritický a zvažujúci postoj k dostupným informáciám, viesť k zodpovednému používaniu interaktívnych médií – rozumieť rizikám, ktoré sa tu nachádzajú.

Obsah vzdelávania vyučovacieho predmetu informatika nie je rozdelený do troch úrovní - najľahšia, stredná a najnáročnejšia - ako je to pri iných vyučovacích predmetoch. Predpokladá sa, že žiaci AU alebo PVP s MP na porovnateľnej mentálnej úrovni môžu disponovať diametrálne rozličnými schopnosťami a zručnosťami v tejto oblasti. Vyučujúci informatiky pri vypracovávaní IVP musí vychádzať z aktuálnych schopností a zručností každého žiaka v tejto oblasti, a podľa toho so žiakom individuálne postupovať.

6. ROČNÍK

CIELE

- Zapnúť a vypnúť počítač s pomocou/samostatne,
- pracovať s myšou s pomocou/samostatne,
- pracovať s klávesnicou s pomocou/samostatne,
- správnym spôsobom uchopiť a spustiť CD, DVD s pomocou/samostatne,
- minimalizovať a maximalizovať pracovné okno s pomocou/samostatne,
- zatvoriť pracovné okno s pomocou/samostatne,
- pracovať s jednoduchými hrami ovládateľnými myšou a klávesnicou s pomocou/samostatne,
- chápať rozdiel medzi ťahaním a klikaním myšou,
- chápať rozdiel medzi dvojklikom a jedným kliknutím,
- chápať rozdiel medzi stláčaním pravého a ľavého tlačidla,
- spustiť CD, DVD cez tento počítač s pomocou/samostatne,
- používať jednoduché zásady písania e-mailov,
- e-maily posilať a prijať s pomocou/samostatne,
- rozpoznať vhodné webové stránky pre deti – vzdelávacie, zábavné, náučné,
- oboznámiť žiakov s negatívnym vplyvom stránok propagujúcich násilie a s erotickým zameraním,
- získať základy algoritmickeho myslenia – príkazy v priamom režime,
- pracovať so slúchadlami – zapojenie, hlasitosť s pomocou/samostatne,
- ovládať zásady správneho sedenia pri počítači.

OBSAH

Informácie okolo nás

Oboznámenie sa s počítačom

Základné časti z ktorých sa skladá počítačová zostava (PC, monitor, klávesnica, myš). Ovládanie klávesnice, myši.

Textový dokument, čísla a znaky, slová, vety, jednoduché formátovanie, textové efekty

Práca s textovým editorom, vytváranie jednoduchého textu, mazanie, ukladanie dokumentu.

Ukladanie rôznych informácií do súborov (text).

Jednoduché nástroje na úpravu textových dokumentov (zmena veľkosti písma, hrúbka). Dodržiavanie základných zásad písania textu.

Počítačové didaktické hry.

Komunikácia prostredníctvom IKT

E-mail, poštový program, e-mailová adresa, adresár

Oboznámenie sa s pojmami – e-mail, e-mailová adresa.

Správne posielanie a prijímanie jednoduchých listov (rodičom, kamarátom, spolužiakom).
Bezpečné a etické správanie v e-mailovej komunikácii (ochrana osobných údajov). E-mailové adresy rodičov a kamarátov (zistenie adresy, využitie adresára),

www, webový prehliadač, webová stránka, odkaz, vyhľadávanie na webe
Oboznámenie sa s pojmami – www, webový prehliadač, webová stránka. Bezpečnosť, zásady správania sa v prostredí internetu.

Webové stránky pre deti (rozprávky, obrázky).

Postupy, riešenie problémov

Oboznámenie sa s pojmami – detský programovací jazyk, elementárne príkazy

Riešenie jednoduchých algoritmov v detskom programovacom prostredí (kreslenie obrázkov).

Princípy fungovania IKT

Oboznámenie sa s pojmami myš, klávesnica,

Funkcie vybraných klávesov.

Tlačiareň

Funkcia tlačiarne.

CD

Spúšťanie hry a hudby z CD, ovládanie jednoduchých hier

Ukladanie informácií, súbor

Uloženie informácií do súboru, otvorenie.

Informačná spoločnosť

Informačné technológie v škole

Edukačné programy, komunikácia. - objavovanie a využívanie rôznych typov edukačných programov pre rôzne predmety.

Voľný čas a IKT

Počítačové hry, hudba, filmy.

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Vlastiveda

Hodinová dotácia učebného predmetu

Vlastiveda	6. ročník
ŠVP	3
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	3

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vlastiveda je integrovaný vyučovací predmet v 4. až 6. ročníku pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) v rámci ktorého žiaci získavajú základné poznatky z oblasti prírodovedných a spoločenskovedných odborov.

Vlastiveda nadväzuje na poznatky o prírode a spoločnosti, ktoré žiaci získali vo vecnom učive v 1. až 3. ročníku. Utvára základy pre vyučovanie spoločensko-vedných a prírodovedných predmetov.

Cieľom vyučovacieho predmetu vlastiveda je vytvárať pozitívny vzťah žiakov k prostrediu v ktorom žijú. Viest' ich k úcte k dospelým, priateľskému vzťahu k spolužiakom. Vychováva ich k tvorbe ochrane životného prostredia.

Obsah vyučovacieho predmetu vlastiveda vychádza z miestneho prírodného prostredia a prežívanej sociálnej skutočnosti. Na základe pozorovania získajú žiaci základné poznatky o živej a neživej prírode z prostredia miestnej krajiny. Na základe poznania miestnej krajiny žiaci získavajú vedomosti a osvojujú si učivo o Slovenskej republike.

Neoddeliteľnou súčasťou vyučovania vlastivedy sú vychádzky, exkurzie, návštevy výstav a rôznych podujatí, pri ktorých žiaci pozorovaním získavajú konkrétne poznatky o predmetoch, javoch a živočíchoch v ich prirodzenom prostredí.

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Poznať osobné údaje blízkych ľudí,
- orientovať sa v priestore,
- orientovať sa v čase,
- poznávať prírodu v priamom kontakte,
- orientovať sa v bežných životných situáciách.

OBSAH

Základná orientácia

Mená blízkych ľudí.

Rozoznávanie ľudí podľa veku: dieťa, dospelý, starý, mladý.

Orientácia v čase: vymenovať ročné obdobia, dni v týždni.

Orientácia v priestore – rozlišovanie prístupných a neprístupných priestorov, pohybovanie sa v priestore podľa pokynov, odkladanie predmetov v priestore.

Poznávanie najbližšieho okolia školy.

Spoznávanie vlastného tela – pomenovanie šiestich častí tela na sebe a na iných.

Poznávanie prírody

Pozorovanie zmien v prírode podľa ročných období – zvieratá, rastliny, počasie. Ďalšie domáce zvieratá.

Ďalšie voľne žijúce zvieratá.

Poznať niektoré vtáky vyskytujúce sa v regióne. Izbové a lúčne kvety – rozlíšenie.

Rozoznávanie ihličnatých a listnatých stromov.

Orientácia v bežných životných situáciách

Verejná doprava – cestovanie v dopravnom prostriedku.

Zvládnutie telefonovania s pomocou, napr. z telefónnej búdky, z mobilu.

Pošta – poslať pohľadnicu, list.

Nácvik samostatného prechodu cez cestu.

Obchod – zvládnuť jednoduchý nákup s pomocou, platenie nákupu s pomocou, vedieť určiť hodnotu platidla.

Využitie služieb s pomocou podľa možností regiónu.

Objednať jedlo a pitie s pomocou, podľa rady personálu.

Oboznámenie sa s ubytovacími zariadeniami podľa možností regiónu.

Vedieť vyjadriť, opísať bolesť, zdravotný problém, vedieť odmerať telesnú teplotu.

Spoločná návšteva lekárne, vyzdvihnutie liekov na lekársky predpis s pomocou.

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Orientovať sa v širšom okolí školy,
- poznať charakteristické znaky ročných období,
- poznať príbuzenské vzťahy, vzťahy medzi členmi rodiny,
- poznať rastliny a zvieratá miestnej oblasti,
- chápať význam aktívnej ochrany prírody,
- pochopiť užitočnosť rastlín pre človeka a ostatné živočíchy,
- osvojiť si pravidlá správnej životosprávy,
- osvojiť si základné pravidlá kultúrneho správania.

OBSAH

Škola a okolie školy

Poznávanie okolia školy – návšteva dôležitej budovy, stavby. Orientácia v okolí školy.

Orientácia v čase a priestore

Kalendár: dni, týždne, mesiace, dátum, Určenie času podľa hodín.

Určenie miesta: vedľa, popri, okolo, všade a iné.

Príroda

Na jeseň

Charakteristické znaky prírody na jeseň – zmeny počasia. Odlietanie vtákov na jeseň.

Zber ovocia, zeleniny a poľnohospodárskych plodín. Uskladnenie a využitie ovocia a zeleniny.

V zime

Pozorovanie počasia – sneh, ľad, zima, mráz. Listnaté a ihličnaté stromy.

Starostlivosť o voľne žijúce zvieratá v zime. Zimný spánok niektorých zvierat. Bezpečnosť pri hrách na snehu.

Na jar

Pozorovanie zmien počasia na jar, charakteristické prejavy počasia. Jarné práce – na poli, v záhrade.

Pozorovanie zmien rastlín v tomto ročnom období – stromy, kry, kvety.

Časti rastlinného tela – koreň, stonka, list, kvety, plod. Znak života rastlín – svetlo, teplo, voda, vzduch.

Poznávanie ďalších rastlín miestnej oblasti, ovocné stromy, kry, kvety. Pozorovanie zmien v živočíšnej ríši – vtáky, zvieratá a ich mláďatá.

V lete

Pozorovanie zmien v prírode v lete.

Typické letné práce na poli - žatva, zber obilia. Kosenie trávy, sušenie, zber sena.

Zber lesných plodov – zameranie sa na miestne podmienky, ich využitie. jedlé a jedovaté huby - stavba tela húb.

Bezpečné správanie sa v prírode – nebezpečenstvo požiarov, hluk, odpadky. Ochrana prírody.

Starostlivosť o zdravie

Prehľad poznatkov o ľudskom tele.

Základné hygienické návyky - význam osobnej hygieny a čistoty prostredia pre zdravie, Zmyslové ústroje a ich ochrana.

Zdravie a choroba: zdravá výživa a jej význam pre zdravie.

Oboznámenie s prácou lekárov a zdravotných sestier v zdravotnom stredisku, vedieť, ako sa správať u lekára, spoločná návšteva zdravotného strediska.

Poznanie pojmov: liek, lekársky predpis, , bolesť, choroba, odmeranie teploty pri chorobe. Spoločná návšteva lekárne.

Obliekanie sa podľa ročného obdobia.

Rodina, obec

Orientácia v príbuzenských vzťahoch.

Chápanie úlohy rodiny, vzťahy medzi členmi rodiny, úcta k starším. Vek osôb v príbuzenstve – starý, mladý, starší, mladší,

Návšteva obchodného centra, strediska, správanie sa v obchode pri nákupe, poznávanie ďalších platidiel a manipulácia s nimi.

Poznávanie okolia obce, pozorovanie krajiny.

Vychádzky a exkurzie podľa možností jednotlivých regiónov.

Oboznamovanie sa s rôznymi druhmi práce: v poľnohospodárstve, v továrni, v obchode, na pošte, v službách, v doprave, v zdravotníctve.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Oboznámiť sa so začiatkom národných dejín,
- poznávať miestnu krajinu,
- poznávať svoju vlasť,
- pracovať s mapou,
- rozširovať poznatky o živej a neživej prírode.

OBSAH

Začiatky našich národných dejín

Slovania

Príchod Slovanov na naše územie a spôsob ich života.

Samova ríša a Avari. Prvý pokus o vytvorenie štátu.

Začiatky slovenských dejín

Formovanie štátu – Pribina, Mojmír, Rastislav.

Veľká Morava – prvý štát západných Slovanov.

Význam príchodu Cyrila a Metoda a ich prínos pre rozvoj našej vzdelanosti a kultúry. Rozkvet a pád Veľkej Moravy.

Slovensko v Uhorskom štáte

Slovensko – súčasťou Uhorského štátu, Štefan I.

Stredoveké mestá na Slovensku - vznik a rozvoj miest.

Vpády Tatarov.

Slovensko (14. – 15. st.) – hospodársky najrozvinutejšia časť uhorského štátu., vznik miest a rozvoj remesiel, zakladanie cechov.

Život šľachty a poddaných (sedliacke vzbury). Matúš Čák Trenčiansky.

Uhorský kráľ Matej Korvín a rozvoj vzdelanosti. Academia Istropolitana.

Kultúrne pamiatky na Slovensku, najmä vo vlastnom regióne.

Zem a jej zobrazenie

Glóbus, mapa sveta.

Orientácia na mape.

Slovenská republika

Štátne symboly: zástava, znak, hymna, pečať, ich používanie.

Bratislava – hlavné mesto Slovenskej republiky, sídlo republikových orgánov a inštitúcií.

Historické a kultúrne pamiatky v

Bratislave. Priemysel a doprava Bratislavy.

Slovensko (západné, stredné, východné). Podnebie. Povrch – pohoria, nížiny. Vodstvo. Poľnohospodárstvo. Priemysel. Významné mestá jednotlivých regiónov. Rekreačné oblasti, kúpele, chránené prírodné oblasti.

Živá príroda

Človek a starostlivosť o jeho zdravie. Stavba ľudského tela.

Vývojové etapy v živote človeka: detstvo, dospievanie, mladosť, dospelosť, staroba.

Zdravie a choroba, infekčné choroby. Základné hygienické pravidlá. Zásady správnej výživy. Prvá pomoc pri úrazoch a zlomeninách.

Neživá príroda

Uhlie, ropa, zemný plyn, kamenná soľ, železná

ruda. Piesok, žula, hlina, vápenec – stavebný

materiál. Výroba malty – laboratórna práca.

Poznávanie látok

Veci a látky. Zmeny látok: hrdza, topenie a tuhnutie, rozpustnosť. Spoločné a odlišné vlastnosti látok. Cukor, soľ. Vlastnosti týchto látok.

Porovnávanie a meranie

Dĺžka – jednotky dĺžky: km, m, mm.

Hmotnosť - jednotky hmotnosti: kg, g. Praktické váženie.

Objem – jednotky objemu: liter, deciliter. Praktické meranie.

Teplota – jednotka teploty - °C, bod varu, bod mrazu. Praktické meranie.

Čas – pohyby Zeme a s nimi súvisiace javy. Dĺžka dňa a noci, striedanie ročných období.

Mesiac, týždeň, deň, hodina, polhodina, štvrt'hodina, minúta.

Elektrická energia

Elektrárne. Využitie elektrickej energie v priemysle, poľnohospodárstve, doprave, v domácnosti.

Elektrospotrebiče, k čomu slúžia, ako sa s nimi zaobchádza. Bezpečnosť pri ich používaní. Šetrenie elektrickou energiou. Možnosti vzniku požiaru. Predchádzanie požiaru v byte, budove, privolanie požiarnikov.

PROCES

Žiaci s AU alebo PVP s MP sa musia vo svojom bezprostrednom prostredí cítiť bezpečne, musia vedieť kde má čo svoje miesto, musia vedieť kde a s čím môžu počítať. To, čo môžu urobiť pre svoje bezprostredné okolie, triedu a spolužiakov im musíme povedať, dať im primerané úlohy, ktoré si s vedomím povinnosti aj zastanú. Musíme im dať na vedomie, že tie činnosti, ktoré vykonali sú dôležité a všetci sa tešia, že ich urobili.

Pochopenie rodinných vzťahov môže byť pre žiaka s AU alebo PVP s MP problematické. Najzákladnejšie rodinné vzťahy – rodičia, súrodenci, starí rodičia poznajú, pretože ich bezprostredne prežívajú v každodennom živote. Niektoré z nich vedia aj bez pomoci vymenovať. Širšie rodinné vzťahy nechápu vôbec, alebo len veľmi ťažko. Pomocou by mohlo byť vyhotovenie albumu s fotkami, ktoré si môžu často prezerať, rozprávať o nich, odpovedať na otázky.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP si neuvedomuje vlastné telo, nevšímajú si napr. rozmery svojho tela. Avšak kritéria telesného zdravia sa vedú mechanicky naučiť, na základe pravidiel ich aj dodržiavať. Pedagóg sa musí usilovať, aby žiak nadobudol čo najviac poznatkov o sebe samom, o ochrane svojho zdravia.

Sviatky, pamätné dni a významné udalosti žiakom pripomínať priebežne.

Dôležité vo vyučovacom procese vlastivedy sú vychádzky a exkurzie, ktoré umožnia žiakom priamo pozorovať napr. dianie v prírode, orientovať sa v okolí, spoznávať rôzne činnosti dospelých atď.

Vzdelávacia oblasť: Človek a hodnoty

Etická výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Etická výchova	6. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Etická výchova predstavuje vyskúšaný a overený výchovný model, ucelený program, vedúci žiakov k pozitívnym hodnotám a k ich uplatneniu v živote.

Etická výchova pomáha žiakom rozvíjať svoju identitu, poznať svoje silné a slabé stránky, zároveň ich učí pochopiť a akceptovať druhých, vytvárať pozitívne vzťahy a prevziať zodpovednosť za seba i za druhých. Vďaka týmto cieľom etická výchova účinne pripravuje žiakov na zmysluplný a produktívny život v rodine, na pracovisku i v spoločnosti.

Etická výchova sa neuspokojuje iba s podávaním informácií o morálnych zásadách, ale pomocou moderných interaktívnych výchovných metód pozitívne ovplyvňuje hodnotovú orientáciu žiaka, podporuje pochopenie a interiorizáciu, t. j. zvnútornenie mravných noriem a napomáha osvojenie si správania, ktoré je s nimi v súlade.

Cieľom etickej výchovy je v rámci možností nahradiť žiakom chýbajúce pozitívne skúsenosti, vrátiť im pocit dôvery v seba i okolie, pomáhať im nadobudnúť zdravé sebavedomie, učí ich vychádzať s rovesníkmi, podporovať rozvoj pozitívnych osobnostných vlastností, oboznamovať a pomôcť zvnútorňovať prosociálne hodnoty a postoje.

6. ROČNÍK

CIELE

- Chápať pojmy vcítenie (empatia), asertivita, spolupráca, sociálne pozitívne (prosociálne) správanie,
- osvojiť si a v praxi realizovať ďalšie sociálne zručnosti.

OBSAH

Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov

Naučiť sa identifikovať a vyjadriť city

Mimické vyjadrenie citov a postojov.

Vedieť vyjadriť radosť a vďačnosť.

Identifikovať vlastné city.

Relaxácia.

Identifikácia negatívnych citov a ich zvládnutie.

Naučiť sa zvládnuť prudké emócie

Identifikovať negatívne city a ich zvládnutie.

Depresia.

Ovládanie základných pravidiel vyjadrovania citov.

Vyššie emócie

Úloha vyšších emócií v rozvoji charakteru.

Hľadať vhodné spôsoby, ako ovládať negatívne city.

Empatia

Základné zručnosti emocionálnej a kognitívnej empatie.

Neverbálne vyjadrenie empatie.

Pochopenie druhých.

Empatia v každodennom živote.

Asertivita

Pasívne, agresívne a asertívne správanie

Aktivity zamerané na pochopenie významu asertivity.

Príčiny a opodstatnenosť svojho rozhodovania.

Odmietnutie.

Sťažnosť. Vysvetliť svoje názory a práva. Mať odvahu vysloviť návrh.

Poznať nevhodnosť pasívneho a agresívneho správania.

Riešenie konfliktov.

Reálne a zobrazené vzory

Pozitívne vzory správania v každodennom živote.

Pozitívne vzory správania v literatúre.

Prosociálne správanie

Spolupráca

Vedieť spolupracovať s druhými. Výhody spolupráce.

Pomoc, darovanie, delenie sa

Prijímať a dávať – základné prvky v medziľudských vzťahoch, priateľstve a láske. Motivácia k prosociálnemu správaniu sa.

Priateľstvo

Význam a hodnota priateľstva.

Vzdelávacia oblasť: Človek a svet práce

Pracovné vyučovanie

Hodinová dotácia učebného predmetu

Pracovné vyučovanie	6. ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	2

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovaci predmet pracovné vyučovanie má významnú úlohu vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) a to z hľadiska: úspešného sociálneho začlenenia sa do spoločnosti, vytvárania sociálneho, pracovného a osobného uplatnenia sa, individuálneho rozvoja jeho osobnosti a z hľadiska vytvárania vzťahov k okolitému životu.

Pracovné vyučovanie je dôležitým faktorom pri vytváraní samoobslužných a hygienických návykov, pri vytváraní a rozvoji poznávacích procesov, motorických a pracovných zručností a návykov. Osvojovanie si rôznych pracovných zručností vo vyšších ročníkoch je dôležitým činiteľom predprofesionálnej prípravy.

Pracovné vyučovanie prispieva k uspokojovaniu osobných potrieb žiaka, k rozvoju jeho schopností, možností a zručností. V kooperácii s ostatnými predmetmi prispieva k rozvoju celej osobnosti žiaka, a tým sa stáva jeho život zmysluplnejším a nezávislejším.

Obsah predmetu pracovné vyučovanie sa realizuje v čo najväčšej miere v prirodzených podmienkach, v situáciách, v ktorých bude žiak danú činnosť v reálnom živote vykonávať.

Pri blokovom vyučovaní sa rozdeľuje vyučovacia jednotka na kratšie časové úseky, podľa schopností žiaka tak, aby bola dodržaná určená časová dotácia.

Obsah predmetu je členený na tri úrovne, v jednotlivých úrovniach na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopností žiaka osvojiť si obsah daného učiva a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

Zložky vyučovacieho predmetu pracovné vyučovanie

Samoobslužné činnosti – žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Práce v domácnosti – obsahom zložky je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky práce v domácnosti sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať v kuchyni poriadok a hygienu. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

Súčasťou pracovného vyučovania v 1. úrovni je zložka **rozvoj jemnej a hrubej motoriky**. Cieľom tejto zložky je stimulácia motoriky, rozvoj koordinácie oko – ruka, zameriavanie pozornosti žiaka, rozlišovanie materiálov zmyslovým vnímaním, osvojenie si následnosti pracovných krokov činností.

Práce v dielni – žiaci si osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

Technické kreslenie – žiaci vo vyšších ročníkoch 3. úrovne sa prostredníctvom praktických činností učia zhotovovať technické náčrty a výkresy výrobkov.

Pestovateľské práce – žiaci 2. a 3. úrovne sa učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu je potrebné individuálne pre každého žiaka citlivo zvážiť výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok, vhodnú formu motivácie, optimálnu náročnosť a čas potrebný na vykonanie úlohy, mieru členenia úlohy na jednoduchšie kroky, formu a mieru pomoci, vhodné učebné prostredie s optimálnym množstvom stimulov.

U žiakov s AU alebo PVP s MP býva častým problémom nedostatok motivácie, pozornosti a vytrvalosti. Preto treba pri vytváraní úlohy pre konkrétneho žiaka vedieť, čím sa dá motivovať (čo býva mnohokrát ťažké zistiť) a upútať jeho pozornosť. Zvyčajne na začiatok práce zaradíme ľahkú úlohu, ktorú žiak bezpečne zvládne a ktorá ho môže motivovať k ďalšej práci. Až potom zaradíme úlohu alebo činnosť, ktorú si má žiak osvojiť, poprípade utvrdiť. Na záver zaradíme úlohu alebo činnosť, ktorú má žiak rád. Nácvik jednotlivých činností nesmie byť samoúčelným, snažíme sa o to, aby žiak osvojenú činnosť vedel využiť v praktickom živote, inak jej osvojenie nemá pre žiaka význam. Jednotlivé pracovné úlohy je potrebné rozdeliť podľa schopností žiaka na čiastkové úlohy, inak by si ju žiak pre jej náročnosť nemusel vedieť osvojiť.

Žiakovi je potrebné poskytovať primeranú pomoc, forma a miera závisí od schopností konkrétneho žiaka. Pri najslabších žiakoch môže ísť o úplnú fyzickú pomoc pedagógom. Ak si žiak osvojil určitú časť činnosti, pedagóg poskytuje len čiastočnú fyzickú pomoc. Pre iných žiakov môže byť postačujúcou pomocou slovný návod alebo predvedenie činnosti. Najmiernejšou pomocou je poskytnutie pomoci prostredníctvom pokynov. Pre niektorých žiakov môže byť dostatočnou pomocou už len samotná prítomnosť pedagóga. Je potrebné citlivo zvážiť, ktoré činnosti už má žiak osvojené, aby mu nebola poskytovaná väčšia pomoc ako žiak v skutočnosti potrebuje, čím by sa brzdil jeho ďalší rozvoj.

Pri vzdelávaní žiakov s autizmom je dôležité aj prostredie, v ktorom sa pracovný proces realizuje. Nesmie byť prestimulované, aby pozornosť žiaka bola sústredená na požadovaný úkon a nebola odvádzaná prostredím. Netreba zabúdať ani na neprimeranú citlivosť na sensorické podnety niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP, najmä pri prácach v dielni. Je potrebné primerane upraviť pracovné prostredie a podmienky, aby zvýšená zmyslová vnímavosť nebola prekážkou pre ďalšie vzdelávanie žiaka. V niektorých prípadoch môže byť potrebná aj úprava pracovných nástrojov a prostriedkov.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy s vytrvalosťou, pozornosťou a s ochotou spolupracovať. To môže vyplývať aj z nedostatočnej časovej a priestorovej orientácie, z nezrozumiteľnosti obsahu a postupu požadovanej činnosti.

Štruktúrovanie a vizualizácia pomôže žiakom zorientovať sa v pracovnom priestore a v čase, zorientovať sa v tom, kedy sa má daná úloha vykonávať. Žiak získa prehľad, kedy úloha začína, kedy končí, aká je následnosť postupu krokov pri vykonávaní danej úlohy a tak isto získa prehľad o tom, čo bude vykonávať po ukončení úlohy. Každá zadávaná pracovná úloha musí byť jednoznačná, zrozumiteľná, aby žiak vedel čo má urobiť a ako má postupovať. Pri poskytovaní vizualizovanej pomoci je nutné citlivo zvážiť množstvo vizualizácie. Použitie vizuálnych prostriedkov musí byť veľmi flexibilné.

Tak ako je v živote každého človeka potrebné pociťovať úspech a spokojnosť, tak aj pre žiaka s autizmom je dôležité, aby pri vykonávaní pracovných činností bol úspešný. Preto pri zadávaní pracovných úloh postupujeme od najjednoduchších k zložitejším. Ak žiak pri práci urobí chybu, nehodnotíme to slovné, len ho opravíme a ukážeme mu, ako má správne postupovať.

Vzhľadom na to, že u mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je narušená schopnosť predvídať čo sa stane, je potrebné zaistiť bezpečnosť žiakov potrebnými opatreniami, a tiež nácvikom bezpečných pracovných návykov.

Pri výučbe pracovného vyučovania je neustále potrebné zohľadňovať aktuálnu dosiahnutú úroveň žiaka, aby osvojovanie si nových vedomostí, zručností a návykov bolo prirodzeným pokračovaním výučby. Nesmieme zabúdať na spoluprácu s rodičmi, aby všetko to, čo si žiak osvojil v školskom prostredí, vedel zúžitkovať aj v reálnom živote.

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Utvrďovať zručnosti a návyky získané v nižších ročníkoch,
- zvyšovať samostatnosť pri základných hygienických návykoch,
- zvyšovať samostatnosť pri základných samoobslužných zručnostiach,
- zvyšovať samostatnosť pri základných stravovacích návykoch,
- rozvíjať sociálne zručnosti,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas,
- rozvíjať jemnú a hrubú motoriku,
- utvárať základné pracovné zručnosti,
- poznávať rôzne materiály a práce s nimi,
- poznávať pracovné náradie.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Zvyšovanie samostatnosti pri osobnej hygiene.
Používanie hygienických potrieb.

Osvojenie si hygienických návykov s čiastočnou pomocou. Osvojiť si hygienu na WC, rozlíšenie mužského a ženského WC.

Vyzliekanie a obliekanie odevu s miernou pomocou, rozlíšenie prednej a zadnej časti oblečenia.

Obúvanie a vyzúvanie s miernou pomocou. Osvojenie si základných stravovacích návykov. Používanie príboru s pomocou.

Používanie naberačky.

Zapínanie a rozopínanie gombíka s pomocou.

Používanie zipsu, patentov.

Navliekanie šnúrok do topánok s pomocou.

Rozvoj jemnej motoriky

Súvislé používanie iba jednej ruky pri manipulácii s kockami, lyžicou a pod.

Ukladanie piatich až šiestich kociek na seba po predvedení.

Zostavovanie sady vecí rôznymi spôsobmi.

Taktilné oboznámenie sa s rôznymi materiálmi: papier, textil, drevo, plastelína a iné.

Tvarovanie modelovacej hmoty: plastelína, hlina a pod..

Listovanie v knihe – spolu viac listov.

Vkladanie predmetov do otvoru podľa tvaru a iných vlastností.

Odskrutkovanie a zaskrutkovanie veľkej matice na skrutku.

Skrutkovanie do perforovanej dosky.

Skladanie jednoduchého puzzle. Navliekanie rôznych drobných predmetov .

Práce v domácnosti

Primerané používanie predmetov každodenného života.

Odkladanie predmetov na určené miesto.

Odkladanie odevu a obuvi na určené miesto.

Používanie ramienka na šaty.

Osvojiť si ukladanie šiat s pomocou.

Utieranie prachu podľa pokynov.

Polievanie kvetov podľa pokynov.

Vysávanie, zametanie a utieranie podlahy.

Pozbieranie odpadkov do koša.

Základy bezpečnosti v domácnosti, najmä v kuchyni.

Základy zložitejšieho prestierania k stolovaniu - plytký a hlboký tanier, servítka, príbor, pohár.

Upratovanie stola: odložiť špinavý riad, rozlíšiť špinavý a čistý riad, utieranie a odkladanie čistého riadu na určené miesto.

Utieranie a umývanie stola.

Natieranie na chlieb, pečivo.

Umývanie ovocia a zeleniny.

Nalievanie nápoja do pohárov po stanovenú hranicu s pomocou.

Balenie a rozbaľovanie desiaty.

Práce v dielni

Skladanie, prekladanie a lepenie papiera. Rozkladanie a skladanie škatúľ.

Strihanie s pomocou: vedieť držať a pohybovať s papierom pri strihaní.

Skladanie mozaiky podľa farby, tvaru a postupnosti.

Montážne a demontážne práce so skladačkami.

Vedieť pracovať s vodovými a temperovými farbami.

Oboznámenie sa s náradím: pilník.

6. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Zvyšovať samostatnosť pri základných hygienických návykoch a samoobslužných zručnostiach,
- zvyšovať samostatnosť pri základných stravovacích návykoch,
- rozlišovať rôzne materiály,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas,
- osvojiť si základné pracovné zručnosti a návyky potrebné pri práci v domácnosti,
- pracovať s papierom a poznať jeho vlastnosti,
- osvojiť si základné manuálne zručnosti potrebné pri práci s drevom,
- osvojiť si základné manuálne zručnosti potrebné pri pestovateľských prácach.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Opakovanie činností, postupov potrebných pri osobnej hygiene a hygienických návykoch a samoobslužných činnostiach osvojených v predchádzajúcom ročníku.

Samostatné umývanie zubov.

Samostatné používanie kefký na nechty a hrebeňa.

Používanie príboru pri stolovaní: vedieť podľa potreby použiť vidličku, nôž a servítku.

Rozlíšenie špinavých a čistých šiat.

Práce v domácnosti

Samostatné odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Samostatné odkladanie odevu a obuvi na určené miesto.

Skladanie šiat, používanie ramienka na šaty, nohavice.

Utieranie prachu.

Utieranie a umývanie podlahy.

Používanie kľúča pri odomykaní a zamykaní dvier, visiaceho zámku.

Základné obsluhovanie bežných domácich audio a video zariadení

Navliekanie nite do veľkej ihly, urobiť uzol na konci nite.

Opakovanie činností osvojených v nižšom ročníku - zložitejšie prestieranie k stolovaniu.

Umývanie a utieranie riadu.

Príprava jednoduchého pokrmu: natierať chlieb, pečivo, uvariť zemiaky.

Umývanie, čistenie ovocia a zeleniny.

Príprava jednoduchého nápoja.

Používanie elektrickej varnej kanvice a sporáka.

Dodržiavanie bezpečnosti pri práci v kuchyni.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Triedenie, priraďovanie, porovnávanie, ukladanie predmetov a rôznych materiálov.

Navíjanie vlny, špagátov a podobných materiálov na cievku.

Namotávanie vlny a špagátu do kľbka.

Viazanie uzla a mašličky.

Navliekanie koralov podľa vzoru.

Prepichávanie a navliekanie papiera rôznej kvality na niť.

Splietanie bužírky, špagátu, vlny.

Práce s papierom

Strihanie, trhanie, krčenie a lepenie papiera.

Vystrihovanie bez predkreslenej čiary a po čiare.

Skladanie a prekladanie papiera. Rozkladanie a skladanie škatúl.

Oblepovanie predmetov papierom.

Šitie jednoduchých stehov so zdvojenou nit'ou na

kartón. Práce s drevom

Opracovanie povrchu dreva brúsnym papierom.

Zatlkanie a vyťahovanie klincov.

Úprava dreva pilníkom – nácvik.

Montážne a demontážne práce

Spájanie špagdli, drievok a konárikov drôtom a špagátom.

Zostavovanie modelov zo stavebníc spájaním a skrutkovaním.

Rozoberanie modelov vytvorených spájaním a skrutkovaním.

Skladanie puzzle a mozaiky.

Pestovateľské práce

Polievanie izbových rastlín. Odstraňovanie odumretých častí rastlín, kyprenie pôdy, ošetrovanie listov.

Rýľovanie, hrabanie a kolíkovanie pôdy.

Siatie do riadkov a jamiek.

Pozorovanie klíčenia semien.

Pestovanie kvetín. Pletie záhonov.

6. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Utvrďovať a rozširovať vedomosti a zručnosti z nižších ročníkov,
- vytvárať stereotyp pri základných hygienických návykoch, samoobslužných činnostiach a pri stolovaní,
- rozlišovať rôzne materiály, spoznávať ich vlastnosti, rozširovať a prehľbovať základné manuálne zručnosti pri práci s nimi,
- osvojiť si základy technického kreslenia,
- osvojiť si základné vedomosti a pracovné zručnosti pri pestovateľských prácach,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Upevňovanie vykonávania samoobslužných činností, osobnej hygieny a dodržiavania hygienických zásad.

Samostatné umývanie rúk, tváre, vlasov, sprchovanie, umývanie celého tela, čistenie zubov, čistenie a úprava nechťov, česanie a vytváranie účesu.

Skontrolovanie a upravovanie vzhľadu.

Dodržiavanie čistoty pri stolovaní.

Práce v domácnosti

Samostatné odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku. Čistenie odevu a obuvi.

Utieranie prachu, umývanie podlahy, zametanie a vysávanie.
Vetranie. Umývanie WC. Umývanie sanitárneho zariadenia kúpeľne.
Dodržiavanie bezpečnosti pri práci s čistiacimi prostriedkami.

Pranie a sušenie spodnej bielizne, ponožiek a vreckoviek. Žehlenie rovných kusov bielizne.
Ošetrovanie drobných poranení.

Umývanie, čistenie, krájanie, ukladanie ovocia a zeleniny na tanier.
Krájanie chleba nožom a na ručnom krájači, natierať chlieb a pečivo. Používanie elektrickej varnej kanvice a sporáka.

Používanie strúhadíel, mlynčekov, krájačov, otváračov, hriankovača a iných kuchynských nástrojov a spotrebičov.

Mletie mäsa, strúhanky, maku, orechov a pod. Príprava jednoduchého nápoja.

Príprava jedál z vajíčok

Príprava jedál zo zemiakov.

Príprava nátierok a jednoduchých šalátov.

Varenie zemiakov, párkov, jednoduchých polievok, kaší, pudingov, cestovín, ryže. Varenie jednoduchých instantných jedál.

Dodržiavanie bezpečnosti a hygieny pri práci v kuchyni. Šitie základnými, pomocnými a obnitkovacími stehmi. Štopkanie. Prišívanie záplat.

Zošívanie dvoch látok jednoduchým stehom.

Šitie na stroji: oboznámiť sa so šijacím strojom a jeho základnou obsluhou. Navliekanie nití.
Šitie bez nití.

Háčkovanie: práca s vlnou, krátky a dlhý stĺpik, pridávanie do kruhu.

Pletenie: ručné pletenie hladkých a obrátených očiek, začínanie a ukončovanie.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Skladanie, spájanie, navliekanie, upravovanie, ohýbanie, navíjanie, strihanie, lisovanie, nalepovanie, zlepovanie.

Prepichávanie, napichávanie, viazanie, zväzovanie, nadväzovanie a spleťanie drobného materiálu.

Kombinovanie rozličných materiálov a vytváranie vzorov, jednoduchých obrázkov, dekorácií. Práce s papierom

Práca s papierom a kartónom: zošívanie, meranie, orezávanie, rezanie a lepenie.
Zdokonaľovanie presnosti pri práci s papierom.

Používanie knihárskeho materiálu a pomôcok. Práce s drevom

Rozlišovanie priemyselne spracovaného dreva: hranoly, dosky, latky, preglejky, dyhy...

Používanie svorkovnice, rezanie malou rámovou pílkou a chvostovkou, vŕtanie nebožiecom a kolovrátkom.

Spájanie dreva skrutkami, brúsenie, lakovanie. Práce z kože a koženky

Jednoduché výrobky z kože a koženky: náramok, náhrdelník. Práce s kovem

Oboznámenie sa so základnými vlastnosťami medeného, hliníkového a tenkého oceleového drôtu a o ich praktickom využití.

Meranie, strihanie, spleťanie, ohýbanie, vyrovnávanie drôtu, používanie rôznych klieští. Výroba jednoduchých výrobkov s použitím drôtu.

Práce s plastmi

Oboznámenie sa so základnými vlastnosťami organického skla a novoduru a s ich praktickým použitím.

Osvojenie si základných pracovných zručností používaných pri práci s organickým sklom a novodurou: meranie, obkreslenie, rezanie, vŕtanie, pílenie, brúsenie, leštenie, lepenie.

Montážne a demontážne práce

Zostavovanie modelov podľa predlohy.

Zostavovanie zložitejších pohyblivých modelov z plastových a kovových stavebníc spájaním a skrutkovaním.

Skladanie zložitejších puzzle.

Technické kreslenie

Oboznámenie sa s rysovacími potrebami a manipulovanie s nimi.

Oboznámenie sa s technickým normalizovaným písmom.

Oboznámenie sa s druhmi čiar a ich využívaním.

Čiary hrubé: obrysové.

Čiary tenké: pomocné, rozlišovacie.

Základné pojmy o priamkach a úsečkách.

Rysovanie priamok a úsečiek.

Rysovanie úsečiek danej dĺžky, označovanie úsečiek. Smer úsečiek a priamok. Premieňanie jednotiek dĺžky.

Pestovateľské práce

Ošetrovanie a presádzanie izbových rastlín. Hydroponické pestovanie rastlín.

Viazanie a aranžovanie rastlín.

Pestovanie kvetov: letničky, dvojročné rastliny, trvalky, skalničky, balkónové kvety. Oboznámenie sa s ošetrovaním ovocných stromov a kríkov.

Priprávanie záhonov na siate: rýľovanie, hrabanie a kolíkovanie pôdy. Úprava pôdy po zbere.

Starostlivosť o záhony: hnojenie, striedanie plodín. Pestovanie rôznej zeleniny.

Práca so sadenicami: siatie, pikírovanie a presádzanie priesad. Oboznámenie sa so škodcami a ochranou pred nimi.

Zber a uskladnenie úrody.

PROCES

Žiaci 1. úrovne vykonávajú základné samoobslužné a hygienické návyky už len s čiastočnou pomocou. Učia sa rozlišovať prednú a zadnú časť oblečenia. Osvojujú si súvislé používanie jednej ruky pri manipulácii s predmetmi. Učia sa zostavovať sady vecí rôznymi spôsobmi. Učia sa odkladať predmety, odev a obuv na určené miesto.

Často sa stáva, že žiaci vedia odložiť všetky veci ktoré poznajú, ale ak pribudne nový predmet, úlohu nevedia splniť. Mnohokrát sú schopní vykonávať len tie činnosti, ktoré sa priamo naučili a ktoré si zapamätali. Hlavne žiaci na vyššej úrovni sa dokážu naučiť celý postup pracovnej činnosti naspamäť, ale nedokážu ho uplatniť v novej situácii lebo nepochopili význam činnosti. Neschopnosť generalizovať býva častým problémom žiakov s AU alebo PVP s MP.

V šiestom ročníku sa žiaci 3. úrovne prvý krát stretávajú s technickým kreslením. Osvojené vedomosti žiaci prakticky využijú pri vytváraní modelov podľa nákresu. V tejto zložke žiaci v podstatnej miere využívajú učivo osvojené v matematike.

Vzdelávacia oblasť: Umenie a kultúra

Výtvarná výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Výtvarná výchova	6. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) má nezastupiteľné miesto aj vyučovací predmet výtvarná výchova. Výtvarné aktivity napomáhajú žiakom rozvíjať grafomotorické zručnosti, hrubú a jemnú motoriku. Na základe rozvoja jemnej motoriky sa rozvíja komunikačná schopnosť, expresívna a receptívna zložka reči, a aj nonverbálna forma komunikácie.

V prípade žiakov s AU alebo PVP s MP motorické schopnosti nie sú narušené dôsledkom ich primárnej poruchy, preto v procese vzdelávania výtvarné aktivity sa aplikujú komplexným spôsobom. Výtvarná výchova je dôležitým výchovno-vzdelávacím prostriedkom pri rozvíjaní narušených zručností a predovšetkým pri rozvíjaní sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti, s dôrazom na sociálne správanie. Vhodné je využiť terapeutické aspekty vyučovacieho predmetu výtvarná výchova, s použitím relaxačných činností, spätých s emocionálnym prežívaním žiakov.

Pre všestranné rozvíjanie žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité používať aj techniky rôznych podporných terapií. Vyučovací predmet výtvarná výchova predovšetkým v prípravnom ročníku a na prvom stupni má silné terapeutické pôsobenie.

Veľa žiakov s AU alebo PVP s MP reaguje hypo- alebo hypersenzitívne na hmatové vnemy, čo sa demonštruje problémovým správaním žiaka. Najmä práca s hlinou a s inými plastickými materiálmi môžu mať na hmatové vnemy a následne na reakcie na tieto vnemy u žiakov pozitívny vplyv.

Pri manipulácii s predmetmi u žiakov s AU alebo PVP s MP veľmi často absentuje spontánna snaha zoznámiť sa neznámymi predmetmi, s pomôckami potrebnými k vykonávaniu aktuálnej činnosti. Táto spontánna snaha by mala viesť žiaka k poznaniu a k osvojeniu funkcie jednotlivých predmetov, pomôcok. Následkom absencie tejto snahy, ich manipulácia s predmetmi sa stáva neadekvátnou, stereotypnou a v procese zoznamovania sa s predmetom, spontánna explorácia sa často obmedzí len na nedôležité charakteristiky z hľadiska vykonávania aktuálnej aktivity.

Vychádzajúc z uvedených problémov, vzdelávanie žiakov s AU alebo PVP s MP sa realizuje v štruktúrovaných podmienkach s jasným motivačným cieľom, kde vždy nasledujeme zdravý vývin, ale vychádzame z aktuálnej vývinovej úrovne žiaka v danej oblasti (oblasť vizuomotoriky).

Pri vytýčení cieľov rozvíjania, okrem aktuálnej vývinovej úrovne v oblasti vizuomotoriky, zohľadníme ciele a následne aktivity k aktuálnej vývinovej úrovne v oblasti kognitívnych schopností, komunikačnej schopnosti a v oblasti behaviorálnej.

Vzdelávací proces žiakov s AU alebo PVP s MP realizujeme individuálne alebo v skupine. Usilujeme sa o to, aby skupina mala čo najhomogénnejší charakter z hľadiska schopností a vývinovej úrovne. Proces, aktivity a dynamiku sprostredkujeme žiakom na adekvátnej úrovni alternatívnej formy komunikácie (frontálne).

V úvodnej fáze vzdelávania pracujeme v diáde s jedným žiakom a podľa potreby s ďalším učiteľom, ktorý stojí za chrbtom žiaka a poskytuje mu fyzický prompt. Neskôr, keď už pracujeme so skupinou, podľa schopností a potrieb účastníkov je možné využívať pomoc ďalšieho učiteľa, ale vždy sa usilujeme o to, aby v konečnom dôsledku bol žiak schopný na základe frontálnych verbálnych a vizuálnych inštrukcií vykonať aktivitu.

Výchovno-vzdelávacie ciele predmetu výtvarná výchova sa prelínajú každým ročníkom a úrovňou vzdelávania žiakov s AU alebo PVP s MP.

V procese dosiahnutia cieľov výtvarnej výchovy je potrebné zamerať sa na

- manipuláciu s predmetmi na takej úrovni, ktorá umožní žiakovi s AU alebo PVP s MP na adekvátnej vývinovej úrovni realizovať úlohy a používať predmety podľa funkcie,
- rozvoj a upevňovanie zručností potrebných k samostatnému vykonávaniu práce,
- vytvorenie a rozvoj takých voľno časových aktivít, ktoré bude realizovať aj v dospelosti,
- vytvorenie a rozvoj kompetencií, ktoré sú dosiahnuteľné samostatným vykonávaním práce a úloh.

Výchovno-vzdelávacie ciele vyučovacieho predmetu výtvarná výchova pre žiakov s AU alebo PVP s MP vychádzajú zo všeobecne stanovených cieľov výtvarnej výchovy ako vyučovacieho predmetu a zo všeobecne stanovených cieľov vzdelávania s AU alebo PVP s MP.

Sú to predovšetkým:

- rozvoj jemnej a hrubej motoriky,
- rozvoj koordinovaného pohybu rúk,
- rozvoj senzomotorickej koordinácie,
- rozvoj laterality
- rozvoj priestorovej orientácie,
- rozvoj koordinácie oko - ruka,
- rozvoj pozornosti,
- rozvoj priestorovej pamäti,
- rozvoj vnímania,
- rozvoj kreativity a improvizácie,
- spoločné výtvarné aktivity pomocou napodobňovania.

Výchovno-vzdelávacie ciele a niektoré aktivity výtvarnej výchovy sa prelínajú s cieľmi a činnosťami iných vyučovacích predmetov, a to najmä s vyučovacími predmetmi slovenský jazyk, hudobná výchova, telesná výchova a pracovné vyučovanie.

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Získané výtvarné zručnosti z predchádzajúcich ročníkov ďalej zdokonaľovať, rozvíjať a dopĺňať,
- rozvíjať koordinovaný pohyb rúk,
- rozvíjať senzomotorickú koordináciu,
- rozvíjať percepciu,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať kooperáciu pri spoločných výtvarných aktivitách.

OBSAH

V tematických prácach čerpáme námety z bezprostredného okolia žiaka. Vytvárame priestor na uplatňovanie spontánneho výtvarného prejavu žiakov s AU alebo PVP s MP.

Zdrojom námetov k pokusom o výtvarné stvárnenie skutočnosti sú aj ilustrácie filmových a literárnych útvarov, najmä známych rozprávok a rečňovaniek.

Kresba (mäkká ceruza, fixka, rudka, suchý a voskový pastel) Kreslenie predmetov vychádzajúcich z kruhu, zo štvorca a z obdĺžnika.

Vyfarbovanie ohraničenej plochy.

Kresba hlavonožca.

Maľba (štetec, drievko, tampón, prsty / temperové farby, akvarelové farby)

Poznávanie vlastností farby, rozpíjanie, zapúšťanie do vlhkého podkladu, husté a riedke farby, svetlé a tmavé farby.

Kontrast farieb – radenie svetlých a tmavých rozlične širokých pásov. Obohacujeme používanie farebnej škály. Dbáme o vhodný výber farieb v dvoj - trojfarebných kombináciách.

Kombinované a materiálové techniky – koláž, textilná aplikácia, mozaika.

Modelovanie (hlina, cesto, modurit, plastelína) Základné vlastnosti modelovacích materiálov.

Modelovanie základných tvarov z modelovacej hmoty: guľa, valček, placka.

Modelovanie jednoduchej skutočnosti: ovocie, zelenina, nádoby, hračky a pod..

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Upevňovať výtvarné zručnosti nadobudnuté v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať priestorovú pamäť,
- kooperovať pri spoločných výtvarných aktivitách,
- prispôbovať sa požiadavkám skupiny.

OBSAH

Na základe priameho pozorovania predmetov dennej potreby a pozorovania prírodnín, vedieme žiakov k zachyteniu reality a jej výtvarnému stvárneniu. Pri voľbe námetov vychádzame z prostredia blízkeho žiakom.

Podporujeme spontánny výtvarný prejav žiakov, návštevy výstav výtvarných prác detí, účasť na výtvarných súťažiach.

Kresba (ceruza, rudka, krieda, fixka)

Kresba ľudskej postavy.

Maľba (tampón, drievko, akvarelové farby, temperové farby)

Žiakov vedieme k pochopeniu jednoduchého členenia plochy s využitím farby a línie. Maľba vychádzajúca z farebných škvŕn, čiar, vlnoviek.

Zdôraznenie kontrastu farieb - obohacujeme používanie farebnej škály.

Modelovanie – (hlina, plastelína, modurit)

Modelovanie v piesku.

Vykrajovanie tvarov z modelovacej hmoty pomocou formičky, prenášanie na šablónu. Modelovanie zložitejších predmetov: ozdobné nádoby, hračky, jednoduchý šperk.

Tvarovanie modelovacej hmoty pomocou drievka a špachtle.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Rozvíjať a zdokonaľovať osvojené poznatky a nadobudnuté výtvarné zručnosti z predchádzajúcich ročníkov,
- rozvíjať kooperáciu pri spoločných výtvarných aktivitách,
- prispôbiť sa požiadavkám skupiny.

OBSAH

Výtvarné osvojovanie skutočnosti

Námety tematických prác je potrebné orientovať na skutočné zážitky a skúsenosti žiakov.

V tematických prácach učíme žiakov výtvarne vyjadriť dejový celok vo vzťahu k prostrediu,

z ktorého čerpáme námety. Nezabúdame pritom i na uplatňovanie spontánneho prejavu žiakov s AU alebo PVP s MP.

Námety - ilustrácie krátkych dejových celkov: rozprávky, poviedky, filmové príbehy. Zážitky z exkurzií a vychádzok.
Zobrazovanie pracovných činností.

Výtvarné techniky: kresba (kolorovaná perokresba, kresba drevkom), maľba (tempera, suchý a masťný pastel), grafika (tlač z kartónovej koláže, tlač z textilnej koláže).

Výtvarný materiál: volíme podľa výberu techník.

Námety vyberáme z blízkeho okolia, učíme žiakov správne vidieť a zobrazovať predmety dennej potreby. Priamym pozorovaním vedieme žiakov k zachyteniu reality a k jej výtvarnému stvárneniu.

Príklady námetov: ľudská hlava (portrét spolužiaka), postava, zvierata, rastliny, kvety, stromy, školské potreby - peračník, hračky a pod.

Výtvarné techniky: kresba (rudka, kresba mäkkou ceruzkou - hrubá verzatilka, perokresba, fixky a iné), maľba (tempera, gvaš), materiálové techniky (papierová mozaika, mozaika z prírodnín, koláž), modelovanie (hlíny, reliéf z plastelíny, cesto, kašírovanie).

Výtvarný materiál: volíme podľa výberu výtvarných techník.

Práca s výtvarnými prostriedkami

Orientujeme sa na farebné cítenie detí, obohacujeme používanie farebnej škály. Zameriavame sa na farebnú výplň plochy a ornamentálnu tvorbu, rozširujeme poznatky o technikách výtvarnej tvorby. Jednoduchými formami oboznamujeme deti s tradičnou ľudovou technikou textilnej tvorby.

Výtvarné techniky: techniky spojené s experimentovaním - zapúšťanie do riedenej klovatiny, hra s akvarelovými škvrkami preklápaním, rozfukovanie tušových škvŕn s dotváraním, farebná výplň dekoratívnej plochy, vosková rezerva, odkrývanie na vosku, radenie prvkov odtlačaním.

Výtvarné materiály: voskový pastel, parafín (biela svieca), tuš, farebný tuš, akvarelové farby, klovatina - podľa výberu techník.

V priestorovom vytváraní sa orientujeme na tvar ako hlavný výtvarno-výrazový prostriedok. Na modelovanie môžeme využiť rôzny odpadový materiál. Vychádzame z jednoduchých foriem a tvarov.

Príklady námetov: nádoby, ovocie, zvieratá, jednoduché architektonické zoskupenia - okolie školy, reliéf - ozdobná kachlička.

Výtvarné techniky: modelovanie, priestorové vytváranie z papiera, montážne práce z rôzneho materiálu.

Výtvarné materiály: hlina, plastelína, modurit, cesto, rôzny odpadový materiál, škatuľky z liekoviek, drôt, kašírovacia hmota (novinový papier, buničina, škrob ...), sadra

Výtvarné umenie

Návštevy výstav výtvarných prác detí. Využívame i sprostredkované umenie cez umelecké reprodukcie, filmy a diafilmy o výtvarnom umení.

Vzdelávacia oblasť : Umenie a kultúra

Hudobná výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Hudobná výchova	6. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hudba je svojou podstatou jedinečná cesta ku komunikácii žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiaci s AU alebo PVP s MP“).

Jej efektívnosť spočíva v dvoch rovinách:

- hudba môže vytvárať ucelené, stabilné a predpovedateľné prostredie,
- melódia, harmónia a rytmus obľúbenej piesne poskytuje známe podnety, čím vytvára pocit bezpečia v neznámom a stresujúcom prostredí.

Hudba môže byť aj veľmi flexibilná: meniac sa z momentu na moment, odrážajúc správanie a emócie žiaka.

Hudobná výchova znamená pre žiakov s AU alebo PVP s MP používanie hudby pre nehudobné ciele v oblastiach: kognície, komunikácie a socializácie.

Hlavným poslaním hudobnej výchovy u žiakov s AU alebo PVP s MP je dosahovanie iných, ako hudobných cieľov, t.j. prvoradým cieľom nie je učiť sa o hudbe, učiť sa hrať na nejakom nástroji. Samozrejme, keď žiak prejavuje záujem a je schopný absolvovať „bežnú“ hudobnú výchovu s určitými modifikáciami, treba ho v tom podporovať a rozvíjať. Môže to byť účinná cesta k integrácii.

Vyučovaci predmet hudobná výchova má dôležitý vplyv na rozvoj osobnosti žiaka.

Hudobná výchova pre žiakov s AU alebo PVP s MP má dva základné ciele:

- rozvoj komunikácie,
- uvoľnenie, resp. zmysluplné trávenie času (t.j. sekundárne zmiernenie nežiaducich foriem správania).

Hudobná výchova podporujúca rozvoj komunikácie. Hudba produkovaná pedagógom, alebo reprodukováaná oslovuje každého individuálne. Vtahuje žiaka do takých hudobných aktivít, pomocou ktorých sa učí nadväzovať kontakty s rovesníkmi a s dospelými. Slová sú abstraktné a pre žiaka s AU alebo PVP s MP predstavujú bariéru. Hudba je flexibilnejšia, zvlášť keď hudbou imitujeme rytmický pohyb dieťaťa.

Hudobná výchova poskytuje žiakovi uvoľnenie a zmysluplné trávenie času. Aplikuje sa ako forma oddychu pre žiaka. Najproduktívnejšie sú interakcie medzi žiakom a pedagógom sprevádzané dotykmi. Pre zlepšenie účinkov hudby je vhodné aplikovať aj doplnkové techniky masáže (individuálne závislé od sensorického vnímania každého dieťaťa).

Ciele hudobnej výchovy pre žiakov s AU alebo s PVP s MP neznamenujú vzdelávanie vo sfére hudby, ale sú zamerané na vzbudenie záujmu o hudbu a radosť z nej.

U žiaka dochádza k zmenám v špecifických, nehudobných oblastiach života, a to:

- v poznávacích procesoch, s dôrazom na sluchové vnímanie a senzomotorickú integráciu;
- v jemnej a hrubej motorike, vizuomotorickej a pohybovej koordinácii a lateralite;
- vo vnímaní vlastného tela;
- v expresívnej a receptívnej komunikácii, najmä preverbálnych schopnostiach;
- v sociálnych zručnostiach: učenie poradovosti, prijatia pravidiel, sociálneho porozumenia, učenie prispôsobenia sa požiadavkám skupiny, sebakontroly;
- v sebaobslužbe;
- v kreativite a improvizácii.

Učiteľ hudobnej výchovy pracuje ako člen tímu, ktorý pozostáva zo všetkých pedagógov, ktorí so žiakom pracujú, ale aj z rodičov a iných odborníkov, ktorí spoločne, aj keď jednotlivo, pôsobia na žiaka v rôznych prostrediach.

Účinky hudobnej výchovy na žiaka sú niekedy okamžité, ale častejšie sú rozpoznateľné až po určitej dobe. Pedagóg hudobnej výchovy spolupracuje s pedagógom zameraným na rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností žiaka, resp. ten, kto rozvíja jednu oblasť, súčasne rozvíja ďalšie dve. Hudba, reč, komunikácia a pohyb sú navzájom prepojené a spolupôsobia na vývin žiakov s AU alebo PVP s MP.

Hudobná výchova sa opiera o jasné „ciele“, ktoré dosahujeme určitým hudobným žánrom. Niektorá hudba má jasné určenie: slúži na zábavu, iná slúži na navodenie relaxácie a pod. Napriek tomu, nie je jednoznačné, že určitý žánr pôsobí na všetkých žiakov s AU alebo PVP s MP rovnako a predpovedateľne. Učiteľ najskôr používa celú škálu hudby, a neustále by mal pozorovať žiaka a jeho reakcie na ňu. Najvýhodnejšie je, ak učiteľ produkuje živú hudbu, ktorú je tak možné prispôbiť individuálnym osobitostiam každého žiaka (niektorý reaguje ihneď, iný potrebuje dlhší čas na spracovanie a reakciu). Ak učiteľ produkuje živú hudbu, urobí pauzu kedykoľvek je to potrebné. Žiakovi poskytnete také množstvo času, aké potrebuje, aby mohol reagovať. Ak produkuje živú hudbu, môžeme sa prispôbovať intenzite hlasu žiaka a jeho rozsahu. Živá hudba sa prispôsobí aj vtedy, keď je žiak s AU alebo PVP s MP prestimulovaný. Hudba je aj sprostredkovateľom pozitívneho vzťahu medzi pedagógom a žiakom.

PROCES

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy so zameraním pozornosti a s jej udržaním. Rytmus hudby je vhodným podnetom na zameranie pozornosti. Poskytnutím pravidelného rytmu sa žiakovi s AU alebo PVP s MP pomôže zorganizovať si prostredie. Ak sa rytmus zmení z dôvodov prispôsobenia sa momentálnej úrovni aktivity žiaka, bude schopné zotrvať pri úlohe alebo v situácii dlhšie.

V tomto zmysle hudba :

- koncentruje žiaka na učiteľa,
- upozorňuje žiaka, že nasleduje niečo dôležité,
- pomáha žiakovi znovu sa sústrediť, ak bola jeho pozornosť rozptýlená.

Aby hudba vzbudila a znovu vzbudila pozornosť žiaka je potrebné využívať *rytmus, takt a ticho*.

Rytmus

Ak sa spieva inak známa pieseň v neobvyklom rytme, niektoré pasáže sa naťahujú, iné zrýchľujú, ľahko sa stratí pozornosť žiaka. Rytmus a pravidelnosť poskytuje dôležitý predpoklad udržania pozornosti žiaka.

Takt

Ak sa žiak s AU alebo PVP s MP prostredníctvom hudby učí komunikovať a rozvíjať si aj iné schopnosti, nemala by sa hudba stať súčasťou „pozadia“, pretože stratí svoj potenciál ako vzbudenie a udržanie pozornosti. Treba si vybrať tie činnosti, s ktorými má žiaka problémy a pokúsiť sa len pri nich používať hudbu. („Hudba na rozptýlenie.“)

Ticho

Ticho je v prípade hudobnej výchovy časťou rovnováhy. Aj hudba, aj ticho sú nonverbálnymi signálmi. Náhle ticho môže byť silnejším podnetom ako hudba.

Hudobná výchova môže mať skupinový i individuálny charakter. Snahou je, aby skupina bola čo najhomogénnejšia z hľadiska schopností žiakov. Priebeh, resp. plánované aktivity sprostredkujeme dieťaťu na adekvátnej úrovni jeho porozumenia. Spočiatku sa realizuje hudobná výchova vo dvojici so žiakom, s postupným zapájaním ďalších žiakov (ktorí jednotlivovo prešli nácvikom v diáde s pedagógom).

Hudobná výchova obsahuje

- „počúvanie“ zvukových podnetov (vnímanie zvukov a hudby reprodukovanej a živej),
- rytmicko-pohybové hry,
- hru na hudobných nástrojoch,
- spev.

Špecifiká hudby

Predmet hudobná výchova vychádza z nasledovných charakteristík hudby:

- zaujme a udrží pozornosť žiaka,
- štruktúruje čas,
- je orientovaná na úspech,
- poskytuje bezpečné miesto na vykonávanie sociálnych zručností,
- robí opakovanie a proces zapamätávania príjemným a zábavným,
- umožňuje žiakovi ovládať prostredie,
- môže vytvárať a posilňovať rutinu,
- môže odrážať citenie každého žiaka a reagovať naň.

Pomôcky

- Alternatívne komunikačné prostriedky,
- vizuálne označené rytmické nástroje,
- magnetofón, mikrofón,
- väčšie zrkadlo,
- pohovka,
- výkres,
- farebné ceruzky,
- farby na prstomaľbu,
- farebné stuhy a šatky atď.

Obsah vyučovacieho predmetu hudobná výchova nie je rozdelený na jednotlivé úrovne, vzhľadom na špecifiká sluchového vnímania žiakov s AU alebo PVP s MP, ktoré nie je v priamej súvislosti s kognitívnou úrovňou.

Pri tvorbe individuálneho vzdelávacieho plánu je preto vhodné prejsť obsahom vzdelávania každého ročníka a vybrať primerané ciele a obsah. Napĺňanie obsahu hudobnej výchovy, resp. voľba procesu, je veľmi závislé nielen od úrovne žiaka, ale pri tomto vyučovacom predmete výnimočne aj od tvorivosti a hudobných, resp. muzikálnych schopností pedagóga.

6. ROČNÍK

CIELE

- Rozvíjať hudobné interakcie s pedagógom pri frontálnom vyučovaní,
- počúvať piesne,
- spievať piesne,
- hrať sa hudobno-pohybové hry.

OBSAH

Jednoduché hudobné interakcie v diáde s pedagógom pri frontálnom vyučovaní.

Osvojovanie piesní, realizovanie hudobno-pohybových hier a aktivít, príp. riekaniak skupinovým spôsobom (spoločným spevom).

Rozlišovanie medzi piesňou a inštrumentálnou hudbou.

Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Telesná a športová výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Telesná a športová výchova	6.ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	2

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

U žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) sa veľmi často stretávame s kvantitatívnymi a kvalitatívnymi odchýlkami vo vývine motoriky. Motorické prejavy a dispozície k nim môžu byť u niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP primerané veku, pri niektorých pohybových aktivitách môžu presahovať štandardnú vývinovú úroveň, častejšie ju však nedosahujú. Zvyčajne majú tiež značne narušenú schopnosť napodobňovania a spontánnej komunikácie (mimikou, gestami), ktorou disponujú deti s nenarušeným vývinom, s oneskoreným vývinom, aj deti s mentálnym postihnutím bez autizmu. Prostredníctvom pohybov učiteľa a ich vlastných pohybov možno s nimi nadviazať aj komunikačnú interakciu a naznačovať komunikatívny zámer, ktorý je pre ne zrozumiteľný.

Pri vyučovaní predmetu telesná a športová výchova je možné využiť pomerne veľký priestor na aplikáciu psychomotorickej terapie, ktorej prvky majú kompenzačnú, reedukačnú a relaxačnú funkciu. Jej aplikáciou možno zmierňovať pohybové nedostatky a kompenzovať chýbajúce zručnosti.

Výchovno-vzdelávacie ciele vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova sú zamerané na dosiahnutie optimálneho telesného a pohybového rozvoja žiakov, vypestovanie pozitívneho vzťahu k pohybu, cvičeniu a športu v rámci ich možností a schopností. S rozvíjaním pohybovej aktivity úzko súvisí rozvoj poznávacej činnosti, nakoľko pri pohybových aktivitách pôsobíme aj na rozvoj psychických funkcií – na vnímanie, pozornosť, pamäť, myslenie, fantáziu a reč. Po určení motorickej a senzomotorickej vývinovej úrovne žiaka sa treba zamerať na utváranie účelových pohybových zručností, kompenzáciu motorických nedostatkov, elimináciu nevhodných motorických prejavov a pohybových stereotypii a tiež na rozvíjanie sociálnych a komunikačných schopností, s pozitívnym dopadom - okrem rozvoja motoriky a pohybových schopností - aj na jeho percepciu,

kognitívne a sociálne funkcie. Výchovno-vzdelávacie ciele telesnej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP vychádzajú zo všeobecne stanovených cieľov telesnej výchovy ako vyučovacieho predmetu vo výchovno-vzdelávacom procese, pričom je potrebné ich prispôbiť a doplniť na základe nutnosti zohľadnenia špecifik vývinu a prejavov žiakov.

Sú to najmä

- rozvoj telesnej schémy žiaka,
- zvýšenie fyzickej zdatnosti a kondície žiaka,
- zlepšenie senzomotorických schopností,
- zvýšenie úrovne základných pohybových schopností,
- rozvoj cielených a koordinovaných pohybov s dôrazom na meniace sa prostredie a meniace sa aktivity,
- rozvoj prijateľných foriem pohybových aktivít s dôrazom na aktuálny sociálny kontext,
- osvojenie a upevnenie hygienických návykov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- funkčne využívať komunikačné prostriedky vo vzťahu k telovýchovným aktivitám,
- zlepšiť prijímanie fyzického kontaktu s iným človekom,
- dodržiavať stanovené pravidlá pri fyzickej aktivite,
- spolupracovať a byť funkčným článkom vo vzájomnej interakcii s inými osobami,
- dodržiavať poradie v skupine,
- uplatňovať sebakontrolu pri pohybovej aktivite,
- zvládať účasť na hrových aktivitách s výmenou rolí,
- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- uplatňovať napodobňovanie pri spoločných pohybových aktivitách,
- uvedomovať si jednotlivé časti svojho tela vo vzťahu k riadenému pohybu,
- vnímať smer v súvislosti s pohybom a orientáciou v priestore (hore, dolu, dopredu, dozadu, vpravo, vľavo...),
- rozvoj hrubej aj jemnej motoriky,
- rozvoj pohybovej koordinácie,
- rozvoj koordinácie oko - ruka,
- rozvoj pozornosti,
- rozvoj priestorovej a časovo-sledovej pamäti,
- rozvoj kreativity a improvizácie,
- rozvoj schopnosti generalizovať.

Uvedené ciele sa dosahujú prostredníctvom telovýchovných aktivít patriacich do nasledujúcich tematických celkov, ktoré sú uplatnené v obsahu vzdelávania:

- poznatky z telesnej kultúry, terminológia (druhy športov, cvikov, pohybov a polôh tela a častí tela pri telovýchovných činnostiach, častí tela, pomenovanie telocvičného náradia, náčinia a používaných pomôcok, atď.),
- základy poradových cvičení (vedieť sa postaviť na určené miesto, otočiť sa určeným smerom, zaradiť sa do útvaru určeného pre zoskupenie detí, dodržiavať pravidlo pri chôdzi v určenom útvaru detí a i., aj prostredníctvom povelov poradových cvičení), (ďalej len „poradovosť“),
- prípravné, kondičné, koordináčne, kompenzačné, uvoľňovacie, vytrvalostné, obratnostné, relaxačné cvičenia,
- pohybové hry,
- rytmické hry a základy tanca,
- základy atletiky,
- turistika, resp. aj plávanie.

Na telesnej a športovej výchove sa využíva štandardné telocvičné náčinie a náradie a ďalšie vhodné pomôcky. Odporúčaná je lavička, švédka debna, rebriny, trampolína, molitanové podložky, lopty, plastové obruče, kolky, farebná lepiaca páska, farebné fólie a rôzne ďalšie telocvičné náradie, no aj predmety a pomôcky používané v bežnom edukačnom procese pri aplikácii programu TEACCH primerane k vývinovej úrovni žiaka.

1. Základné odporúčania

Pri vyučovaní telesnej a športovej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité

- pri každej pohybovej aktivite mať pripravené vizuálne pomôcky na alternatívnu formu komunikácie,
- dopredu žiaka informovať o forme a priebehu pohybovej aktivity, pre neho zrozumiteľnou formou, s využitím alternatívnej formy komunikácie,
- komunikovať prostredníctvom vizuálnych prostriedkov počas celej doby trvania pohybovej aktivity,
- umiestniť pomôcky potrebné k vykonaniu pohybových aktivít v poradí, v ktorom po sebe nasledujú jednotlivé aktivity alebo ich zložky,
- priestor upraviť takým spôsobom, aby vizuálne dostatočne informoval žiaka o procese pohybovej aktivity,
- mať pre žiaka zabezpečené súčasne s verbálnym promptom (frontálne) aj poskytnutie fyzického promptu zozadu, ak si nedokáže osvojiť aktivitu pomocou napodobňovania,
- použiť aj vonkajšie motivačné činitele (individuálne, primárneho alebo sekundárneho charakteru), ak pohybová aktivita pre žiaka nie je zdrojom radosti,
- pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova zmapovať vývinovú úroveň žiaka v nasledovných oblastiach:
 - a) napodobňovanie,
 - b) receptívna zložka reči,
 - c) kooperácia,
 - d) prijímanie frontálnych inštrukcií,
 - e) úroveň spolupráce v skupine,
- na základe získaných výsledkov určiť formu vyučovania, ktorou môžu byť nasledujúce alternatívy:
 - a) výhradne individuálny prístup, t. j. 1 učiteľ a 1 žiak,
 - b) skupinový prístup - frontálne učenie niekoľkých žiakov súčasne s tým istým počtom učiteľov, aby mal každý žiak poskytovaný fyzický prompt,
 - c) skupinový prístup, keď je žiak schopný napodobňovať a pri frontálnom učení kooperuje s učiteľom - 1 učiteľ učí max. 4 žiakov,
- vytvárať také edukačné situácie, kde sa žiaci nemusia nutne deliť medzi sebou s pomôckami a pri ktorých môže byť rešpektovaná znížená až nemožná schopnosť kooperácie, ktorú možno budovať alebo zvyšovať len po veľmi malých krokoch.

2. Odporúčané základné aktivity pri individuálnom rozvíjaní

Kontaktné hry – fyzický kontakt medzi žiakom a učiteľom, podmienený iniciovaním vytvorenia očného kontaktu medzi žiakom a učiteľom.

Zrkadlo – na spontánne pohybové, vokalizačné prejavy žiaka učiteľ reaguje ich napodobňovaním.

Imitácia – napodobňovanie pohybu učiteľa - vedľa seba, za sebou a vo frontálnej polohe; imitácia pohybu s výmenou rolí; imitácia pohybu s výmenou rolí v určitom rytme, tempe a meniaci sa dynamike.

3. Odporúčané základné aktivity pri skupinovom rozvíjaní

Odvzdávanie – vytvorením očného kontaktu, v prípade verbalizujúceho žiaka aj oslovením spolužiaka, navodiť vykonanie pohybu, motorického prejavu.

Opakovanie (memoria) – žiak zopakuje predvedený pohyb. Hra, aktivita sa ukončí vtedy, keď pri nej príde na rad každý žiak.

Duet – učiteľ prezentuje jednoduchú následnosť pohybov a žiak, s ktorým nadviaže očný kontakt, napodobňuje pohyby učiteľa (spolu s učiteľom vykonávajú túto aktivitu) a rytmus jeho pohybu.

4. Poznámky a dôležité upozornenia

Iniciátorom každej aktivity v úvode je učiteľ.

Pred začatím skupinovej aktivity musia byť žiaci rozvíjaní individuálne.

Pri skupinových aktivitách treba vytvoriť homogénnu skupinu z hľadiska schopností zúčastnených žiakov.

Jeden učiteľ môže rozvíjať maximálne štyroch žiakov, v prípade potreby sa využíva pomoc ďalšej osoby (asistenta učiteľa alebo inej osoby), ktorý je na hodine spravidla vždy prítomný.

Relaxačné cvičenia zaraďujeme na záver telovýchovných aktivít.

Pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu predmetu telesná a športová výchova je nevyhnutné preštudovať si celý obsah vzdelávania, nakoľko na základe individuálnych osobitostí žiaka s AU alebo PVP s MP je možné prispôbovať aplikáciu niektorých prvkov či postupov uvedených pri iných ročníkoch a úrovniach.

Teoretické rozpracovanie postupnosti krokov pri jednotlivých činnostiach pre menej skúsených pedagógov z práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP musí vychádzať z praxe.

V telesnej a športovej výchove žiakov s AU alebo PVP s MP je možné primerane využiť telesné cvičenia a pohybové aktivity uvádzané v odbornej literatúre venovanej zdravotnej telesnej výchove (telesnej výchove pre deti/žiacov so zdravotným oslabením).

6. ROČNÍK

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Zvýšiť mieru sociálne prijateľnej formy kooperácie s jedným alebo s viacerými spolužiakmi,
- prijať a dodržiavať pravidlá jednoduchých aj zložitejších pohybových aktivít,
- prijať zmenu v počte účastníkov pohybových hier,
- upevniť sociálne prijateľnú formu komunikácie medzi učiteľom a spolužiakmi prostredníctvom pohybových aktivít,
- funkčne používať komunikačné prostriedky,
- dokázať prijať fyzický kontakt,
- vedieť prijať uplatnenie pravidiel,
- interakčná kooperácia v aktivitách v kooperácii s učiteľom, so spolužiakom,
- základy sebakontroly,
- dokázať sa prispôbiť požiadavkám skupiny,

- napodobňovanie pri spoločných pohybových aktivitách,
- uplatňovanie poradovosti.

OBSAH

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej a športovej výchovy, vychádza z ich repertoáru realizovaného v predchádzajúcom ročníku.

Z nich najmä:

- uprednostňovanie loptových hier s jednoduchými pravidlami,
- prekonávanie jednoduchej prekážkovej dráhy v chôdzi, behu, lezení v zástupe za učiteľom.

PROCES

Žiak je postupne vedený k realizácii naučenej pohybovej hry v interakcii s jedným spolužiakom bez aktívneho zasahovania učiteľa (3-5 min). Rozvíjame schopnosť žiakov iniciovať sociálnu interakciu prostredníctvom pohybovej hry s jedným alebo s viacerými spolužiakmi, bez aktívneho zasahovania učiteľa. Žiak je vedený k akceptácii zmeny – dokázať sa prispôbiť zmenenej pracovnej situácii v prípade pribúdania počtu ďalších žiakov.

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Rozšíriť nadobudnuté zručností v predchádzajúcich ročníkoch,
- upevniť nadobudnuté schopnosti a zručnosti pri vykonávaní pohybových aktivít s dôrazom na generalizáciu týchto zručností v zmenenom vonkajšom prostredí, na zmenu formy vykonávanie aktivity a na personálnu zmenu,
- upevniť dodržiavanie pravidiel hrových a pohybových aktivít,
- funkčne používať komunikačné prostriedky,
- prijatie fyzického kontaktu,
- prijatie stanovených pravidiel,
- aktívna kooperácia s učiteľom, spolužiakom,
- sebakontrola,
- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- využívať napodobňovanie pri pohybových aktivitách,
- akceptovanie poradovosti,
- generalizácia (prenos) naučenej aktivity.

OBSAH

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej výchovy, vychádza z ich repertoáru realizovaného v predchádzajúcom ročníku.

Zdravotné cvičenia - zamerané na posilňovanie, uvoľňovanie a preťahovanie jednotlivých svalových skupín, na získavanie návykov správneho držania tela. Chôdza po akupresúrnem alebo pohyblivom chodníku. Chôdza na stepperi. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia - zamerané na chôdzu, beh, skoky, lezenie, hádzanie, chytanie a gymnastické cvičenia.

Chôdza – upevňovanie správneho držania tela pri chôdzi, chôdza daným smerom, chôdza po čiare, stočenom lane alebo hadici, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod. Nácvik chôdze po schodoch nahor a dolu so striedaním ľavej a pravej nohy. Nácvik chôdze vo dvojiciach s držaním sa za ruky. Postupné rytmizovanie chôdze s udávaním tempa vytlieskavaním, bubnovaním. Chôdza a prekračovanie nízkej prekážky s ľahkým predmetom v ruke.

Beh – prehlbovanie nácviku pohybov nôh a ramien pri behu, beh určeným smerom, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom, samostatné prebehnutie vizuálne vyznačenej trasy na zemi. Vybehnutie na daný signál zo stoja, drepu.

Skoky a poskoky na mieste i z miesta znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skok cez čiaru, lano položené na zem. Preskok prekážky vysokej max, 15 cm, zoskok z výšky 20 - 30 cm na mäkkú podložku, podľa možností do drepu. Nácvik skoku do diaľky.

Lezenie – upevňovanie lezenia po kolenách smerom dopredu. Lezenie po vizuálne vyznačenej trase, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízký rebrík max. 1 m, lavičky, švédske debny, obruče na stojanoch. Spúšťanie sa na kĺzačke. Podliezanie a preliezanie vhodných prekážok – švédske lavice, švédske debny.

Hádzanie a chytanie – nácvik chytania lopty gúľajúcej sa po zemi, po šikmej ploche, lopty hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hodenie lopty učiteľovi, spolužiakovi. Hádzanie do terča, na cieľ, nácvik nahadzovania lopty obidvoma rukami. Prehadzovanie nízkych prekážok. Nácvik hodou lopty do diaľky.

Gymnastické cvičenia – prechod cez lavičku s obratom. Chôdza po šikmej ploche, napr. po zavesenej lavičke. Výskok maximálne na 2 diely švédskej debny.

Základy akrobatických cvičení – prevaľovanie sa bokom v ľahu na rovnej podložke – s vystretými nohami, kolíska na chrbte z drepu spojného. Aktivity na rozvoj rovnováhy, laterality a koordináciu pohybov, napr. niektoré jednoduché one brain cvičenia.

Sezónne činnosti – v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období aj plávanie.

Kolektívne činnosti – loptové hry s jednoduchými pravidlami. Naháňačky.

Hudobno-pohybové hry – rytmizovaná chôdza, beh v rôznom tempe udávanom učiteľom, so zmenou signalizovanou zvukom píšťalky. Riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Nácvik točenia sa vo dvojiciach – učiteľ a žiak. Prísuný krok bokom, nácvik prísuného kroku vpred, nácvik cvalu bokom.

Koordináčne a relaxačné cvičenia – upevňovanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov.

PROCES

Pri jednotlivých aktivitách sa snažíme najmä iniciovať sociálnu interakciu prostredníctvom aktivít so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovania učiteľa (3-5 min), využívať naučenú pohybovú hru na interakciu so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovanie učiteľa (5-10 min), bez väčších ťažkostí učiť žiaka, aby sa dokázal prispôsobiť zmenenému prostrediu a personálnej zmene. Treba rozširovať repertoár a obmeny doteraz zvládnutých pohybových zručností - chôdze a behu, prvky atletických disciplín, rozvíjanie a posilňovanie fyzickej zdatnosti formou kondičných cvičení, koordináčnych a relaxačných cvičení.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Upevňovanie už nadobudnutých schopností a zručností pri vykonávaní pohybových aktivít s dôrazom na generalizáciu týchto zručností v zmenenom vonkajšom prostredí, na zmenu formy vykonávanie aktivity a na personálnu zmenu,
- podpora pohybových zručností a návykov potrebných pre pracovné a spoločenské začlenenie žiakov s autizmom do majoritnej spoločnosti,
- dodržiavanie pravidiel pri hre a pri pohybových aktivitách s možnosťou poskytnutia maximálne verbálneho promptu.
- funkčné používanie komunikačných prostriedkov,
- rozvoj verbálnych schopností súvislosti s pohybovými aktivitami,
- prijímanie fyzického kontaktu,
- akceptovanie a uplatňovanie stanovených pravidiel,
- kooperácia, rozvoj interakčnej kooperácie,
- sebakontroly,
- kreativita a improvizácia schopnosť,
- generalizácia (prenos) nadobudnutých pohybových zručností.

OBSAH

Zdravotné cvičenia – zamerané na posilňovanie, uvoľňovanie a preťahovanie jednotlivých svalových skupín, na získavanie návykov správneho držania tela. Chôdza na akupresúrnom alebo pohyblivom chodníku. Chôdza na stepperi. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia – zamerané na chôdzu, beh, skoky, lezenie, hádzanie, chytanie a gymnastické cvičenia.

Chôdza – upevňovanie správneho držania tela pri chôdzi, chôdza daným smerom, chôdza po čiare, stočenom lane alebo hadici, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod. Nácvik chôdze po schodoch na hor a dole striedavo ľavou, pravou nohou. Nácvik chôdze vo dvojiciach s držaním, postupné rytmizovanie chôdze s udávaním tempa – vytlieskavanie, bubnovanie. Chôdza a prekračovanie nízkej prekážky s ľahkým predmetom v ruke.

Beh – prehlbovanie nácviku pohybov nôh a ramien pri behu, beh daným smerom, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom, prebehnutie vizuálne vyznačenej trasy na zemi. Vybehnutie na daný signál: zo stoja, drepu. Beh – vybehnutie na dohodnutý signál, beh v zástupe za spolužiakmi po vizuálne vyznačenej trase. Beh cez nenáročnú prekážkovú dráhu.

Skoky – poskoky na mieste i z miesta znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skoky z miesta, skok cez čiaru, lano, hadicu položenú na zem. Preskok prekážky vysokej max, 15 cm, zoskok z výšky 20 – 30 cm na mäkkú podložku podľa možností do drepu, nácvik skoku do diaľky.

Lezenie – upevňovanie lezenia v pred po kolenách. Lezenie v pred danou vizuálne vyznačenou trasou, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízky rebrík max. 1 m, švédske lavičky, švédske debny, obruče na stojančekoch. Spúšťanie sa na kĺzačke. Podliezanie a preliezanie vhodných prekážok: švédske lavice, švédske debny. Lezenie na nízky rebrík, cielene motivovať žiaka/žiacov s primárnymi motivačnými činiteľmi.

Hádzanie a chytanie – nácvik chytania lopty gúľajúcej sa po zemi, po šikmej ploche, lopty hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hodenie lopty učiteľovi, spolužiakovi. Hádzanie do terča, do cieľa, nácvik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Prehadzovanie nízkych prekážok. Nácvik hodou lopty do diaľky.

Gymnastické cvičenia – prechod cez lavičku s obratom. Chôdza po šikmej ploche, napr. po zavesenej lavičke. Výskok max. na 2 diely švédskej debny

Základy akrobatických cvičení – prevaľovanie bokom v ľahu na rovnej podložke – napnutými nohami, kolíska na chrbte z drepu spojeného. Aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralít a koordináciu pohybov (napr.: niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti – v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období plávanie.

Kolektívne činnosti – loptové hry s jednoduchými pravidlami. Naháňačky.

Hudobno-pohybové hry – rytmizovaná chôdza a beh v rôznom tempe udávaného učiteľom, ktorého zmena je signalizovaná zvukom píšťalky. Riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Nácvik točenia sa vo dvojiciach – učiteľ a žiak. Prísunný krok bokom, nácvik prísunného kroku vpred, nácvik cvalu bokom.

Koordináčn é a relaxačné cvičenia – využívanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov.

PROCES

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej a športovej výchovy. Aktivity nadväzujú na aktivity realizované v predchádzajúcom ročníku.

Pri realizácii jednotlivých pohybových aktivít treba navodzovať situácie najmä na imitáciu pohybových aktivít učiteľa, spolužiaka/spolužiakov s cieľom prispôbiť sa skupinovej aktivite; spontánne využívanie naučenej pohybovej hry na interakciu so spolužiakom/spolužiakmi s možnosťou minimálneho zasahovanie učiteľa; spontánne iniciovanie sociálnej interakcie prostredníctvom aktivít so spolužiakom alebo viacerými spolužiakmi, s možnosťou minimálneho zasahovanie učiteľa; prispôsobovanie sa zmenenému prostrediu; prispôsobovanie sa personálnej zmene.

Obsah vzdelávania pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre 6. ročník s vyučovacím jazykom maďarským bol schválený pedagogickou radou 30.08.2016.

V Rimavskej Sobote, 22.08.2016

**PaedDr. Iveta Tóthová
riaditeľka školy**